

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 30.3.2004
KOM(2004) 202 endelig

BERETNING FRA KOMMISSIONEN

Stabiliserings- og associeringsprocessen for Sydøsteuropa

Tredje årsberetning

{KOM(2004) 203, 204, 205, 206}

DEL Iregisteret

Forord.....	4
1. Overordnet kontekst.....	4
1.1. Et større EU.....	4
1.2. Udsigterne for Vestbalkan.....	5
1.3. De europæiske partnerskaber.....	5
1.4. Regionale prioriteringer.....	6
2. Stabiliserings- og associeringsprocessen og dens instrumenter.....	7
2.1. Forbindelser med de enkelte lande.....	7
2.2. Den Europæiske Unions handelsforanstaltninger.....	9
2.3. Fællesskabsbistand.....	9
2.4. Andre former for støtte.....	11
3. Landenes fremskridt i stabiliserings- og associeringsprocessen.....	12
3.1. Politisk udvikling.....	12
3.2. Økonomisk udvikling.....	16
4. Den regionale dimension.....	20
4.1. Politisk og institutionelt samarbejde.....	20
4.2. Regional handel.....	20
4.3. Samarbejde om retlige og indre anliggender.....	21
4.4. Samarbejde inden for andre sektorer.....	22
4.5. At sikre komplementaritet for de regionale initiativer.....	24
5. Befolkningens holdning og opfattelse af Den Europæiske Union.....	25
6. Konklusioner.....	26
Forkortelser.....	28
BILAG.....	29
Effekterne af Den Europæiske Unions handelsforanstaltninger.....	29
BILAG.....	34
Sammendrag af landeberetningerne.....	34

DEL II

Kommissionens arbejdsrapporter om Albanien, Bosnien-Hercegovina, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og Serbien og Montenegro, herunder Kosovo som fastlagt ved FN's Sikkerhedsråds resolution 1244 af 10. juni 1999 (se SEK(2004) 374, 375, 373 og 376).

DEL III

Kommissionens forslag til europæiske partnerskaber med Albanien, Bosnien-Hercegovina, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og Serbien og Montenegro, herunder Kosovo som fastlagt ved FN's Sikkerhedsråds resolution 1244 af 10. juni 1999 (se KOM(2004) 203, 205, 204 og 206).

FORORD

I årsberetningen om stabiliserings- og associeringsprocessen (SAP) i Sydøsteuropa gives en vurdering af, hvilke fremskridt der er gjort i Albanien, Bosnien-Hercegovina, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og Serbien og Montenegro, herunder Kosovo som fastlagt ved FN's Sikkerhedsråds resolution 1244, inden for denne proces i det seneste år. Det er derfor en nøgleindikator for, i hvor høj grad de er parate til at bevæge sig nærmere til Den Europæiske Union.

I den første del af årsberetningen gives et resumé over de fremskridt, der er gjort i årets løb af de enkelte lande, og udviklingen af samarbejdet inden for regionen undersøges. Beretningen er vedlagt en evaluering af Den Europæiske Unions handelsforanstaltninger over for regionen.

Den anden del af årsberetningen omfatter et sæt af Kommissionens arbejdsrapporter om hvert enkelt land. I disse rapporter vurderes den politiske og økonomiske situation, gennemførelsen af reformer og tilknyttede foranstaltninger, herunder anbefalinger fra tidligere beretninger. Der er ikke udarbejdet et dokument om Kroatien for dette år, eftersom Kommissionen vil offentliggøre sin udtalelse om Kroatiens ansøgning om EU-medlemskab. Beretningen om Bosnien-Hercegovina er koncentreret om en ajourføring af de fremskridt, der er gjort med hensyn til de 16 prioriterede indsatsområder, der er fastlagt i Kommissionens forundersøgelse med henblik på indledning af forhandlinger om stabiliserings- og associeringsaftaler, offentliggjort i november 2003.

Tredje del af beretningen indeholder Kommissionens forslag til de første europæiske partnerskaber. Her er der fastlagt kort- og mellemsigtede prioriteter, som hvert enkelt land skal arbejde med. Det europæiske partnerskab for Kroatien vil blive forelagt sammen med Kommissionens udtalelse om ansøgningen om medlemskab.

Årsberetningen og de europæiske partnerskaber skal sammen lede landene igennem deres overgangsperiode og hjælpe dem til at komme tættere på Den Europæiske Union.

De oplysninger, der er benyttet til disse beretninger, kommer fra myndighederne i de forskellige lande, Kommissionens delegationer i hovedstæderne, internationale organisationer og repræsentanter i regionen. Beretningen afspejler udviklingen indtil den 20. februar 2004. Derfor kan beretningen ikke i fuldt omfang vurdere de seneste begivenheder i Kosovo.

1. OVERORDNET KONTEKST

1.1. Et større EU

Den 1. maj 2004 bliver Den Europæiske Union udvidet fra 15 til 25 medlemsstater. Forhandlingerne med **Bulgarien** og **Rumænien** er langt fremme, og det er planen, at de skal tiltræde EU i 2007. Kommissionen vil inden udgangen af 2004 fremlægge en rapport om **Tyrkiets** opfyldelse af Københavnskriterierne sammen med en anbefaling til en mulig åbning af tiltrædelsesforhandlinger.

For de tiltrædende lande har tiltrædelsesprocessen tjent som **katalysator for forandring** og fremskyndet gennemførelsen af komplekse og vanskelige politiske, institutionelle og økonomiske reformer. Afslutningen af processen er en stor bedrift, som har kunnet fuldføres takket være mange års vedholdende indsats for at opnå medlemskab.

Den Europæiske Union vil sørge for, at udvidelsesprocessen ikke rejser nye barrierer, og at EU bliver ved med at være vidtspændende og udadvendt. Kommissionen har fremført en ny ramme for forbindelserne med de nye naboer mod øst og syd, som for øjeblikket ikke har udsigt til medlemskab af EU, den europæiske naboskabspolitik¹. Den europæiske naboskabspolitik gælder ikke for de vestlige Balkanlande, eftersom de har udsigt til medlemskab.

1.2. Udsigterne for Vestbalkan

Som potentielle kandidater har landene i Vestbalkan udsigt til **kommende medlemskab** af Den Europæiske Union, hvilket blev bekræftet af Det Europæiske Råd i Feira i juni 2000 og igen af Det Europæiske Råd i Thessaloniki i juni 2003. Det er et løfte, som EU vil opfylde, når det enkelte land opfylder de nødvendige kriterier.

Det er de samme grundlæggende **indgangskrav**, der gælder for landene i Vestbalkan som for andre lande, der ønsker at tiltræde EU, nemlig de politiske, økonomiske og institutionelle kriterier, der blev fastlagt af Det Europæiske Råd i København i 1993 og indført i artikel 6 og 49 i EU-traktaten. Landene skal også opfylde de specifikke kriterier i stabiliserings- og associeringsprocessen (SAP), som det fremgår af konklusionerne fra Rådet (almindelige anliggender) i april 1997 og i overensstemmelse med Kommissionens meddelelse af maj 1999 om stabiliserings- og associeringsprocessen². Disse kriterier omfatter uindskrænket samarbejde med Den Internationale Krigsforbryderdomstol vedrørende Det Tidligere Jugoslavien (ICTY)³, respekt for menneskerettigheder og mindretals rettigheder, skabelse af reelle muligheder for flygtninge til at kunne vende tilbage og et klart tilsagn om regionalt samarbejde. Der er vigtige principper, som blev fastlagt under den nuværende udvidelsesproces, og som også gælder landene i Vestbalkan: hvert enkelt land bevæger sig i retning af medlemskab ud fra sine egne resultater og i sin egen hastighed.

Hvis kriterierne for stabiliserings- og associeringsprocessen og tiltrædelsen opfyldes, betyder det langtrækkende reformer, først og fremmest udvikling af passende institutionel kapacitet. At opfylde tilsagn og opnå den fornødne kapacitet til at forhandle, indgå og gennemføre en stabiliserings- og associeringsaftale er krævende, men nødvendig, hvis landene ønsker at få en tættere forbindelse til EU.

Kommissionen vil fortsat støtte landene i deres bestræbelser på at gøre fremskridt hen imod disse mål. Det blev påvist af Det Europæiske Råd i **Thessaloniki** og på topmødet mellem EU og de vestlige Balkanlande i juni 2003. I "Thessaloniki-dagsordenen" blev det foreslået, at der i stabiliserings- og associeringsprocessen skulle indføres nogle af de instrumenter, der havde vist sig at være velegnede under førtiltrædelsesprocessen. De mest langtrækkende af disse nye instrumenter er de **Europæiske Partnerskaber**. Kommissionen forelægger nu det første sæt af udkast til europæiske partnerskaber til behandling i Rådet.

1.3. De europæiske partnerskaber

Ud fra de bedømmelser, der er givet i årsberetningerne, har de europæiske partnerskaber fastlagt **kort- og mellemsigtede prioriteter**, som landene skal søge at opfylde.

¹ Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet - Det bredere europæiske naboskab: en ny ramme for forbindelserne med vores naboer i øst og syd, KOM(2003) 104 endelig.

² KOM(1999) 235.

³ Samarbejdet med ICTY er en juridisk forpligtelse i henhold til FN's Sikkerhedsråds resolution 827 af 25. maj 1999. Det er også en forpligtelse i henhold til den generelle rammeaftale om fred ("Dayton/Paris-fredsaf-talen").

Gennemførelsen af disse prioriteter vil kræve engagement, politisk vilje og tildeling af passende midler. Efterhånden som der sker fremskridt, vil de europæiske partnerskaber i stigende grad blive rettet ind mod vedtagelse af EU-retten. Hvis det lykkes at opfylde prioriteterne for partnerskabet, vil landene få de institutionelle og lovgivningsmæssige rammer og den administrative kapacitet, der skal til for at styre et moderne demokratisk samfund med en fungerende markedsøkonomi. Det vil også gøre, at de hurtigere kan blive medlemmer af EU.

Landene i Vestbalkan opfordres kraftigt til at vedtage planer for gennemførelsen af de prioriteter, der er fastlagt i de europæiske partnerskaber, også en tidsplan herfor. Partnerskaberne og de efterfølgende planer kan også vejlede landene i deres budgetafgørelser. Kommissionen vil følge, hvilke fremskridt der gøres, og vurdere dem i årsberetningerne.

Partnerskabsprioriteterne vil også danne grundlag for **programmeringsbistand**, som ydes under CARDS-programmet. Forberedelserne til den kommende integration i EU vil kræve betydelige ressourcer. Som følge af konflikterne i det seneste tiår er udviklingen af fungerende markedsøkonomier i denne region mere krævende og vil tage længere tid, end overgangen i Centraleuropa. Processen er langt fra afsluttet i Vestbalkan. Den økonomiske og sociale situation er stadig usikker i store dele af regionen. Udgifterne til økonomisk, retslig og administrativ modernisering er betydelige og oppebæres delvis af landene selv, men det er også nødvendigt med bistand udefra. EU og det internationale samfund bliver nødt til fortsat at yde regionen meget støtte.

Under stabiliserings- og associeringsprocessen vil udfordringerne i regionen blive taget op, da prioriteterne generelt fortsat ændrer sig fra, hvad de var i tiden efter en konfliktsituation – hovedsageligt kriseforvaltning, genopbygning og rehabilitering – til problemer, som i højere grad ligner dem, som kandidatlandene havde, da de forberedte sig til EU-medlemskabet – institutionel, retslig, økonomisk og lovgivningsmæssig reform. Derfor bliver EU nødt til at sikre, at dets **tilstedeværelse i regionen** afspejler, hvordan dets forbindelse med de enkelte lande udvikler sig. Kommissionens delegationer spiller en stadig større rolle med hensyn til at støtte reformprocessen og styre den bistand, der kommer ind i forbindelse med de nye europæiske partnerskaber. At sørge for en god koordinering blandt EU-repræsentanterne i regionen er fortsat højt prioriteret.

1.4. Regionale prioriteringer

Der er en række fælles problemer, der sætter rammerne for, hvilke reformbestræbelser der skal gøres i regionen.

Regionalt samarbejde er et praktisk middel, der kan fremme forsoning og understøtte reformer. Det er nødvendigt med yderligere bestræbelser for at få genetableret gode naboforbindelser. Hvis der skal opnås **forsoning** blandt befolkningen i regionen, kræver det også, at de, der er tiltalt for krigsforbrydelser, bliver stillet for en domstol. De pågældende landes samarbejde med Den Internationale Krigsforbryderdomstol vedrørende Det Tidligere Jugoslavien (ICTY) er generelt utilstrækkeligt. På trods af visse forbedringer bliver der stadigvæk systematisk lagt hindringer i vejen for domstolens arbejde, som det bliver påpeget af ICTY's chefanklager⁴.

⁴ Rapport fra ICTY's chefanklager til FN den 9. oktober og forelagt for Rådet (almindelige anliggender og eksterne forbindelser) den 13. oktober 2003.

Den fortsatte udbredelse af **organiseret kriminalitet og korrupcion** i regionen forsinket politisk reform, bremser økonomisk udvikling og gør, at der kan stilles spørgsmål ved, om det er en retsstat. Hvis der gøres fremskridt inden for disse områder og sker forbedringer af grænsekontrol, vil det utvivlsomt kunne gøre det lettere for personer at bevæge sig omkring og få en indvirkning på EU's vilje til at tage situationen op til overvejelse igen. Der er blevet indledt drøftelser om disse emner inden for rammerne af stabiliserings- og associeringsprocessen.

Mange lande er stadig blokeret på grund af uenigheder om **magtfordelingen** mellem befolkninger, partier, nationale og lokale styringsniveauer og af komplekse eller tvetydige forfatningsmæssige ordninger. Et fungerende demokrati, fremme af et sundt politisk klima, mediefrihed, respekt for menneskerettigheder og mindretals rettigheder og bestræbelser på at etablere en politisk kultur, som er tættere på EU's standarder, bør prioriteres højere.

Hvis landene i Vestbalkan er fast indstillet på politisk og økonomisk reform, vil de kunne komme væk fra fortiden, bilægge uoverensstemmelser og genopbygge tilliden, således at de kan fokusere på at forbedre borgernes levestandard og bringe dem nærmere til medlemskab af EU. Når bestræbelserne inden for SAp forøges og der samtidig indføres europæiske partnerskaber, kan en bedre institutionsopbygning og deltagelse i visse EU-strukturer med fortsat støtte fra EU hjælpe med til at nå vore fælles mål.

2. STABILISERINGS- OG ASSOCIERINGSPROCESSEN OG DENS INSTRUMENTER

Stabiliserings- og associeringsprocessen støtter landene i deres udvikling og forberedelser til kommende EU-medlemskab ved at kombinere tre hovedinstrumenter: stabiliserings- og associeringsaftalerne, autonome handelsforanstaltninger og omfattende finansiel bistand.

2.1. Forbindelser med de enkelte lande

Siden januar 2003 har der været ni forhandlingsrunder om indgåelse af en stabiliserings- og associeringsaftale (SAA) med **Albanien**. Alle større væsentlige emner er blevet drøftet, og Albanien bliver nødt til at fremskynde reformerne og nå langt flere konkrete resultater, især med hensyn til gennemførelse af lovgivning, hvis landet skal kunne indgå og implementere en SAA inden for en rimelig tid.

Den 18. november 2003 vedtog Kommissionen, at der skulle foretages en forundersøgelse om indledning af SAA-forhandlinger med **Bosnien-Hercegovina**⁵. Kommissionen konkluderede, at selv om der var gjort mange fremskridt, var der stadig strukturelle svagheder, og at implementeringen af en SAA ville være en stor udfordring. Kommissionen identificerede 16 prioriteter, som skulle tages op i løbet af 2004, og vil træffe afgørelse om en henstilling om at starte forhandlingerne, når Bosnien-Hercegovina kan vise, at der er gjort markante fremskridt med hensyn til at opfylde disse prioriteter.

Kroatien undertegnede en SAA med EU den 29. oktober 2001, og den vil træde i kraft, når den er ratificeret og indgået af medlemsstaterne og De Europæiske Fællesskaber. Kroatien forelagde sin ansøgning om tiltrædelse af Den Europæiske Union den 20. februar 2003. I april 2003 bad Rådet Kommissionen om at fremsætte en udtalelse til ansøgningen, og der blev sendt en række spørgsmål til de kroatiske myndigheder i juli, som blev besvaret af den kroatiske regering i oktober. Dette blev fulgt op af en udveksling af spørgsmål og information

⁵ KOM(2003) 692 endelig.

mellem Kommissionen og den kroatiske regering inden færdiggørelsen af Kommissionens udtalelse. Kommissionen vil forelægge sin udtalelse om ansøgningen om medlemskab i foråret 2004. Der vil derfor ikke blive givet nogen yderligere vurdering i dette dokument om, hvilke fremskridt Kroatien har gjort i stabiliserings- og associeringsprocessen.

SAA med **Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien** blev undertegnet den 9. april 2001. Den er blevet ratificeret af alle medlemsstater og vil træde i kraft om kort tid. Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien indgav en ansøgning om medlemskab på grundlag af artikel 49 i traktaten om Den Europæiske Union den 22. marts 2004. Ansøgningen vil blive behandlet efter reglerne i traktaten.

Kommissionen startede sit arbejde med en forundersøgelse inden indledningen af SAA-forhandlinger med **Serbien og Montenegro** i løbet af efteråret 2003, efter at landet havde vedtaget et nyt forfatningscharter og forelagt en handlingsplan om skabelse af en fælles handelspolitik og et indre marked. Når der har været parlamentsvalg i Serbien, vil der gå nogen tid, inden en ny statsregering kan tage fat om de resterende emner, herunder især politiske betingelser, forfatningsspørgsmål og handlingsplanen. Derfor blev forundersøgelsen udsat. Med udgangspunkt i den tidligere rådgivende taskforce foregår der en løbende dialog, der tjener som forum for rådgivning om sektorreformer, og den vil i stigende grad fokusere på teknisk og politisk dialog med EU. **Kosovo**⁶ har fordel af alle elementer i stabiliserings- og associeringsprocessen, med undtagelse af muligheden for kontraktmæssige forbindelser med EU. For at sikre, at der er kompatibilitet mellem reformerne i Kosovo og EU-retten har Kommissionen med deltagelse af UNMIK og de midlertidige selvstyreinstitutioner (PISG) i Kosovo etableret en SAP-kontrolmekanisme, der har en vigtig politisk rådgivningsfunktion og måler, hvilke fremskridt der gøres. Da volden brød ud i marts 2004, var det et alvorligt tilbageslag for Kosovo. Begivenhederne viser, at det er nødvendigt, at Kosovo bliver fast forankret i stabiliserings- og associeringsprocessen. Det europæiske partnerskab vil kunne være vejen frem, men det kan blive nødvendigt at tilpasse det, når årsager og virkninger af begivenhederne er blevet grundigt vurderet. PISG bør offentligt fordømme volden, sørge for, at det ikke sker igen, og sætte midler til side i Kosovos konsoliderede budget til at dække omkostningerne til genopbygningen efter disse begivenheder. De ansvarlige må stilles for en dommer.

Der er øget **politisk dialog** mellem Den Europæiske Union og landene i regionen. Inden for rammerne af EU-Vestbalkan-forummet blev de første møder med ministrene for retlige og indre anliggender afholdt i november 2003 og med udenrigsministrene i december 2003. Den politiske dialog er blevet udvidet til at omfatte alle lande i regionen.

Som partnere, der er tæt på Den Europæiske Union, bliver landene i Vestbalkan jævnligt opfordret til at **tilslutte** sig EU's *demarcher*, erklæringer og fælles holdninger vedrørende den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Kommissionen holder øje med, hvordan disse fælles politiske holdninger bliver fulgt op, og resultaterne indgår i årsberetningerne. I den forbindelse beklager Kommissionen, at Albanien, Bosnien-Hercegovina og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien har undertegnet bilaterale immunitetsaftaler med USA, som går imod de "vejledende EU-principper for ordninger mellem en stat, som er part i Rom-statutten for Den Internationale Straffedomstol, og USA for så vidt angår betingelserne for overgivelse af personer til domstolen"⁷. EU er fast besluttet på at få **Den Internationale Straffedomstol** (ICC) til at fungere og at opretholde Rom-statuttens integritet, som det blev

⁶ Kosovo bliver administreret i henhold til FN's Sikkerhedsråds resolution 1244.

⁷ Retningslinjerne blev vedtaget af Rådet den 30. september 2002.

understreget i Rådets konklusioner og vejledende principper, der blev vedtaget i september 2002, og i en fælles holdning fra 16. juni 2003.

2.2. Den Europæiske Unions handelsforanstaltninger

Da EU indførte ekstraordinære handelsforanstaltninger for Vestbalkan i september 2000, fik regionen en ensartet og vidtspændende fri adgang til markedet i EU for næsten alle varer.

Vestbalkans eksport til EU er øget væsentligt siden slutningen af 1990'erne. Det skyldes en kombination af faktorer, for eksempel genopbygningen efter konflikten, overgang til markedsøkonomi og indførsel af handelsforanstaltninger fra EU, der er regionens største handelspartner. Indvirkningen af handelsforanstaltningerne varierer fra land til land og afhænger af strukturen i deres eksport og af tidligere handelsordninger. På nuværende tidspunkt ser det ud til, at det er Albanien og Serbien og Montenegro, der har haft størst fordel af handelsforanstaltningerne, som indebærer lavere told for omkring halvdelen af deres eksport, da den anden halvdel allerede var omfattet af toldfri adgang til EU-markedet. Toldnedsættelsen var signifikant for de fleste eksporterede varer. Selv om der foregik parallel EU-handelsliberalisering over for andre tredjelande, betød handelsforanstaltningerne, at landene i Vestbalkan kunne opretholde deres præferencestilling på EU-markedet.

For at kunne få fuldt udbytte af EU's handelsforanstaltninger må landene øge deres konkurrenceevne, diversificere produktionen, gøre virksomhederne opmærksomme på potentialet i handelsforanstaltningerne, gøre det lettere at indgå dialog med virksomhedspartnere på EU-markedet og modernisere handelsrelaterede institutioner. De bliver nødt til at harmonisere deres standarder endnu mere med EU's standarder, herunder på det veterinære og sundheds- og plantesundhedsmæssige område.

En undersøgelse af de langsigtede udsigter for regionen til at kunne eksportere til EU viser et signifikant uudnyttet potentiale. Eksporten fra landene i regionen til EU kunne være betydeligt højere, end den er for øjeblikket. For at udnytte det underliggende potentiale må landene tiltrække tilstrækkeligt med udenlandsk direkte investering for at udvide deres eksportgrundlag og øge deres produktionskapacitet og produktivitet og sikre overensstemmelse med EF-standarder. Regeringerne må fortsætte med strukturelle reformer, modernisere administrationerne, herunder især retsvæsenet, og sikre retsstaten, så dette mål kan realiseres.

Der er vedlagt en mere omfattende evaluering af indvirkningen af EU's handelsforanstaltninger.

2.3. Fællesskabsbistand

Den Europæiske Unions bistand til regionen ydes hovedsageligt gennem **CARDS-programmet**⁸. EU har givet omkring 5 mia. EUR til dette program for perioden 2000-2006. Hovedvægten i fællesskabsbistanden er gradvis skiftet fra rehabilitering af infrastruktur og stabilisering af demokratiet (herunder hjælp til flygtninge) over til institutionsopbygning og retlige og indre anliggender. Programmet omfatter kapacitetsopbygning i den offentlige administration, retsvæsenet, politiet, grænseforvaltning, støtte til og reform af medier og hjælp til at udforme lovgivning. Af **prioriteterne** fremgår det, at der i SAp lægges vægt på behovet for at styrke landenes kapacitet til at gennemføre reformer. Bistanden har ikke kun

⁸ Fællesskabsbistand til genopbygning, udvikling og stabilisering, Rådets forordning nr. 2666/2000, EFT L 209/1.

indvirkning på den sektor, der er direkte berørt. Programmer, der har til formål at skabe kompetente institutioner og retssystemer, har en positiv indvirkning på økonomisk udvikling og reform.

For at afhjælpe behovene for genopbygning og stabilisere regionen var udbetalingerne fra CARDS-budgettet forholdsvis større i periodens første år. I budgettet for 2004 var der afsat 71 mio. EUR ekstra til Vestbalkan, hvilket var en stigning på ca. 13 %⁹. Kommissionen har vedtaget et revideret finansielt program for 2005 og 2006, som forudser en årlig stigning på ca. 70 mio. EUR for Vestbalkan¹⁰. Med denne stigning vil CARDS kunne fortsætte med at afhjælpe behov indtil udløbet af budgetperioden.

Ud over CARDS-programmet har EF siden 1992 bevilget omkring 1 mia. EUR i **makrofinansiell støtte**¹¹, og heraf var der blevet udbetalt 873 mio. EUR inden udgangen af 2003. For øjeblikket er der to foranstaltninger i gang: i Bosnien-Hercegovina (60 mio. EUR) og i Serbien og Montenegro (200 mio. EUR).¹² Kommissionen har vedtaget et forslag om yderligere makrofinansiell bistand til Albanien (25 mio. EUR)¹³. EF yder også væsentlig finansiell bistand til **internationale organer og interimsadministrationer** i regionen, for eksempel OHR og UNMIK og fra 2004 kontoret for den særlige koordinator for stabilitetspagten for Sydøsteuropa.

For at være berettiget til fællesskabsbistand må landene respektere principperne for demokrati, retsstaten, respekt for menneskerettigheder og mindretals rettigheder og grundlæggende friheder. Fællesskabsbistanden er også underlagt de betingelser, der blev fastlagt af Rådet i 1997.¹⁴ Kommissionen undersøger, om disse betingelser er overholdt, og vil i givet fald fremlægge forslag vedrørende bistandsberettigelse generelt eller til specielle projekter.

Kommissionen vil inden den 30. juni 2004 forelægge Rådet to rapporter, der giver en uafhængig og pålidelig vurdering af gennemførelsen af fællesskabsbistanden i regionen, og som kan hjælpe med til at planlægge, hvordan Fællesskabets bistandsprogrammer skal være fremover. Den første er en **evaluering** af gennemførelsen af bistand under **CARDS-forordningen**¹⁵. Evalueringen vil være baseret på fem kriterier: relevans, virkning, effektivitet, nyttevirkning og bæredygtighed af bistandsprogrammet. Det bør også vurderes, om der er komplementaritet med medlemsstaternes bistand, lokalt ejerskab og lokal deltagelse, samt samhørighed med andre EU-politikker og med partnerregeringernes prioriteter, i givet fald gives der anbefalinger til, hvordan det kan opnås. Kommissionen vil også fremlægge en evaluering af gennemførelsen af bistanden under **forordningen om Det Europæiske Genopbygningsagentur**¹⁶. I denne rapport vil der blive foretaget en vurdering

⁹ Eksklusive makrofinansiell bistand og Vestbalkans bidrag til Det Europæiske Erhvervsuddannelsesinstitut.

¹⁰ Arbejdet med at opstille flerårige vejledende programmer for 2005 og 2006 er gået i gang.

¹¹ EF's makrofinansielle bistand er ikke-målrettet finansiell støtte i form af gavebistand og/eller lån, som skal være med til at afhjælpe identificerede betalingsbalancebehov og støtte reformer i forbindelse med tilpasning af programmer fra Den Internationale Valutafond (IMF).

¹² En detaljeret redegørelse for gennemførelsen af EF's makrofinansielle bistand til tredjelande er givet i årsberetningen fra Europa-Kommissionen til Det Europæiske Råd og Europa-Parlamentet. Beretningen fra 2002 er tilgængelig på Europa webside på adressen: http://europa.eu.int/comm/economy_finance/publications/external_relations/macrosfinancial_en.htm.

¹³ KOM(2003) 834 endelig.

¹⁴ Rådets forordning (EF) nr. 2666/2000 af 5. december 2000, EFT L 306/1.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Rådets forordning (EF) nr. 2667/2000 af 5. december 2000, EFT L 306/7.

af agenturets gennemførelse af EF-bistanden og fremsat forslag til, hvilken status agenturet skal have fremover.

I meddelelsen fra Kommissionen ”Det bredere europæiske naboskab: en ny ramme for forbindelserne med vores naboer i øst og syd”¹⁷ er det anført, at Kommissionen vil overveje muligheden af at skabe et nyt instrument, der kan støtte grænseoverskridende samarbejde ved EU’s ydre grænser. I en efterfølgende meddelelse ”Bane vejen for et **nyt instrument for nabolandene**”¹⁸ (NNI), der blev udgivet i juli 2003, blev det vurderet, hvilke muligheder der er på dette område, og der blev identificeret fire emner, der skulle behandles: (1) fremme af bæredygtig økonomisk udvikling; (2) samarbejde om fælles udfordringer på områder som miljø, offentlig sundhed og forebyggelse og bekæmpelse af organiseret kriminalitet; (3) sikring af effektive og sikre grænser; (4) fremme af lokale mellemfolkelige aktioner. Indtil NNI bliver indført, vil det være de naboskabsprogrammer, som for øjeblikket er under forberedelse for perioden 2004-2006, der vil danne ramme for en bedre koordinering mellem eksisterende finansieringsinstrumenter, især Interreg, Tacis, CARDS og Phare-programmet for grænseoverskridende samarbejde (CBC). CARDS vil give et finansielt bidrag på 45 mio. EUR til disse programmer som led i den regionale strategi gennem de pågældende tre år.

Der vil **fremover** fortsat være meget store **behov** i Vestbalkan, og ikke alle vil kunne afhjælpes med det nuværende bistandsniveau under CARDS-programmet. Landene har mange fælles problemer. Der er tale om en dårlig infrastruktur på områder som sundhedspleje, uddannelse og social sikkerhed. Den økonomiske udvikling bliver bremset af mangel på energi og dårlig transportinfrastruktur. Midlerne er begrænsede, og Kommissionen bliver nødt til at fokusere på et begrænset antal prioriterede områder, hvor bistanden kan få den størst mulige indvirkning. Der vil være behov for ekstra midler på mellemlang sigt, hvis landene skal kunne afhjælpe de resterende problemer og forberede sig til kommende EU-medlemskab. Disse behov indgår i Kommissionens meddelelse “Building our common Future: Policy challenges and Budgetary means of the Enlarged Union 2007-2013” (om opbygning af vores fælles fremtid – Politiske udfordringer og budgetmidler i det udvidede EU 2007-2013)¹⁹.

2.4. Andre former for støtte

På linje med Kommissionens meddelelse ”Vestbalkan og europæisk integration”²⁰ og ”Thessaloniki-dagsordenen for det vestlige Balkan”²¹ har Kommissionen ud over de europæiske partnerskaber indført en række nye instrumenter, som kan være med til at styrke landenes evne til at gennemføre deres reformprogrammer.

Et af de instrumenter, der oprindeligt blev udviklet som en del af EU’s bestræbelser på at hjælpe kandidatlandene med at styrke deres administrative kapacitet, er **parvist samarbejde**. Det indebærer, at der udstationeres ansatte fra medlemsstaternes forvaltning hos de tilsvarende myndigheder i regionen; det har man nu indført i Albanien, Bosnien-Hercegovina og Kroatien, og der er forberedelser i gang, så det kan blive indført i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og i Serbien og Montenegro.

¹⁷ KOM(2003) 104 endelig.

¹⁸ KOM(2003) 393 endelig.

¹⁹ KOM(2004) 101 endelig.

²⁰ KOM(2003) 285 endelig.

²¹ ”Thessaloniki-dagsordenen for det vestlige Balkan” blev vedtaget af Rådet (almindelige anliggender og eksterne forbindelser) den 16. juni 2003 og bekræftet af Det Europæiske Råd i Thessaloniki den 19.-20. juni 2003.

Et andet eksempel på en vellykket overførsel af erfaringer fra udvidelsesprocessen til Vestbalkan er, at de ydelser, som leveres gennem **TAIEX**²², i december 2003 blev udvidet til at omfatte Vestbalkan.

Kommissionen har indledt en forundersøgelse af etablering af en **regional skole for højere uddannelse og offentlig administration** og afventer konklusionerne fra undersøgelsen, inden der fremsættes konkrete forslag hertil.

Landene i regionen vil kunne tage del i arbejdet i udvalgte **fællesskabsprogrammer og -agenturer** alt efter deres særlige behov, interesser og kapacitet. Europa-Kommissionen udsendte den 3. december 2003 en meddelelse²³, som indeholder metoder og midler og en tidsplan. Herved vil de vestlige Balkanlande kunne få en bedre forståelse for, hvordan EU's politikker og arbejdsmetoder er.

Kommissionen har foreslået at de vestlige Balkanlande skal kunne deltage i **udbud** under de forskellige førtiltrædelsesprogrammer (Phare, ISPA, SAPARD og programmer for Cypern, Malta og Tyrkiet). Virksomhederne i regionen vil så kunne konkurrere om kontrakter, de vil blive bekendte med udbudsprocedurer, kunne vinde forretningsmuligheder og etablere kontakter til økonomiske operatører i de pågældende lande.

Gennemførelsen af Thessaloniki-dagsordenen er godt på vej. Thessaloniki-forpligtelserne er imidlertid fælles tilsagn og kræver, at de vestlige Balkanlande selv tager praktiske skridt ligesom også EU.

3. LANDENES FREMSKRIDT I STABILISERINGS- OG ASSOCIERINGSPROCESSEN

3.1. Politisk udvikling

Landene i Vestbalkan gør fortsat fremskridt. Sikkerhedssituationen er ved at blive mere stabil i hele regionen. Udbruddet af etnisk motiveret vold i Kosovo i marts 2004 var imidlertid et alvorligt tilbageslag i den forbindelse. Der er stadig behov for en mere detaljeret vurdering af årsagerne og virkningerne af disse begivenheder.

I hele regionen er der reformer på vej inden for den offentlige administration og i forskellige sektorer, herunder forsvaret. Det regionale samarbejde bliver øget. Men fremskridtene er ujævnt fordelte. I flere lande er mange af henstillingerne i årsberetningen fra 2003 stadig ikke opfyldt. Der er ikke sket meget med hensyn til bekæmpelse af organiseret kriminalitet og korruption. Det går langsomt med de administrative og retlige reformer, og gennemførelsen og håndhævelsen af lovgivningen går dårligt.

Albanien spiller fortsat en konstruktiv rolle i regionen, og dens økonomi er fortsat stabil. Organiseret kriminalitet og korruption er imidlertid stadig meget omfattende og truer stabiliteten og reformerne. Albanien er nødt til at øge sin indsats på dette område. Det må også styrke retsvæsenet og den offentlige forvaltning og sikre frie og retfærdige valg på alle niveauer. Gennemførelseskapaciteten giver anledning til særlig bekymring. Albanien bør også være mere opmærksom over for krav fra minoriteterne i landet.

²² Informationskontoret for Teknisk Bistand.

²³ KOM(2003) 748 af 3.12.2003 "Forberedelse af de vestlige Balkanlandes deltagelse i Fællesskabets programmer og agenturer".

Forundersøgelsen af **Bosnien-Hercegovina** (BiH) bekræftede, at der er gjort betydelige fremskridt med hensyn til stabilisering, men også at landet stadig lider under alvorlige strukturbetingede svagheder. Forfatningsordenen som fastlagt ved Dayton/Paris-fredsftalen er kompliceret og kostbar og gør det ikke lettere at indføre reformer. Og dog er der sket reformer inden for forsvar og beskatning, hvilket viser, at det er muligt gradvis at opnå en forandring, som er politisk acceptabel. Et af de største problemer for BiH i dag er at afhjælpe de resterende strukturbetingede svagheder og blive en selvstående stat, der er i stand til at opretholde tættere forbindelser med Den Europæiske Union. Det kan blive nødvendigt at styrke centralregeringens beføjelser og kapacitet og foretage en passende ansvarsdeling mellem stat og enheder. Den Høje Repræsentant har spillet en vigtig rolle med at få gennemført reformer. Regeringen i BiH bliver nu nødt til at tage et mere direkte ansvar for reformprocessen.

Sikkerhedssituationen i **Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien** er ved at være stabil, og det politiske klima er blevet bedre. National enhed og politisk modenhed har præget perioden efter præsident Trajkovskis tragiske død. Præsident Trajkovski spillede en vigtig rolle med hensyn til at etablere og gennemføre Ohrid-rammeaftalen, og han arbejdede intenst på at bringe sit land ind i Den Europæiske Union. Kommissionen har tillid til, at regeringen i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien vil fortsætte hans arbejde. I indberetningsperioden er det gået fremad med gennemførelsen af Ohrid-rammeaftalen, men nogle af de mest følsomme dele af lovgivningen er dog endnu ikke blevet vedtaget og/eller gennemført. Med ikrafttrædelsen af stabiliserings- og associeringsaftalen den 1. april 2004 skulle de stærkt nødvendige reformer kunne fremskyndes, så der kan sikres stabile, fungerende institutioner, retsstaten og økonomisk udvikling.

Det var af stor betydning, at der blev vedtaget et forfatningscharter og en handlingsplan for det indre marked og handel i **Serbien og Montenegro**, men de er endnu ikke blevet fuldt ud gennemført og handlingsplanen er stadig ufuldstændig. I *Serbien* førte undtagelsestilstanden efter drabet på premierminister Zoran Djindjic for en tid til, at der blev gjort en større indsats for at bekæmpe nettene af organiseret kriminalitet og politiske ekstremister. Men det fik følger for respekten for menneskerettigheder og retsstaten i denne periode. Parlamentsvalget i Serbien i december 2003 førte til dannelsen af en koalitionsregering ledet af premierminister Kostunica. I **Kosovo** banede den endelige overgivelse af beføjelser fra UNMIK til de midlertidige selvstyreinstitutioner vejen for indledning af en ny fase i forbindelserne mellem de internationale og lokale myndigheder. Det vil blive baseret på et tættere partnerskab, så man i fællesskab kan realisere de mål, der er fastlagt i dokumentet "Standards for Kosovo", som blev fremlagt af generalsekretærens særlige repræsentant i december 2003 og efterfølgende bekræftet af FN's Sikkerhedsråd. Det er blevet så meget desto vigtigere at opfylde disse standarder efter begivenhederne i marts 2004. Begivenhederne har også vist, at hvis der skal gøres fremskridt, vil det kræve et kraftigere tilsagn fra Kosovos ledere om at ville arbejde for et stabilt, sikkert, demokratisk og multietnisk Kosovo og for den europæiske integrationsdagsorden. Etnisk motiverede trusler, vold og ødelæggelse af ejendom er ikke forenelige med europæiske værdier og standarder. EU ønsker, at Kosovo skal være fast forankret i stabiliserings- og associeringsprocessen, så det kan sikres, at de fremskridt, der gøres med hensyn til at opfylde FN's standarder, er forenelige med og afspejler de relevante EU-politikker og EU's værdier.

At sikre fuldt fungerende **demokratiske regeringssystemer** er fortsat et af de største problemer i regionen. Der vil i løbet af året blive afholdt valg i flere lande. De blev generelt anset for at være frie og retfærdige og blev afholdt i overensstemmelse med internationale standarder. De albanske lokalvalg blev gennemført på grundlag af en ny valglov, men var dog problematiske, især med hensyn til vælgerregistrering, vælgerlister og forsinkelser og

indblanding i præsentationen af valgresultater. Gentagelsen af det serbiske præsidentvalg i november 2003 efter en række mislykkede forsøg i 2002 lykkedes heller ikke, da stemmeafgivningen lå under den nødvendige tærskel.

Regeringsinstitutionerne i flere lande har stadig svært ved at fungere og bliver til tider lammet på grund af interne politiske konflikter. Det er ofte mangel på støtte til eller uenighed over forfatningsmæssige ordninger kombineret med en nedarvet mistillid mellem politiske modstandere, der er kernen i problemet, og som forsinker lovgivningsprocessen og økonomisk genopbygning. I hele regionen må tilliden genopbygges blandt ledende reformatorer og mellem politikere og deres vælgere. Der er gjort fremskridt i reformen af militæret i Bosnien-Hercegovina og i Serbien og Montenegro.

Parlamenterne fungerer bedre nu i flere af landene. Der bliver drøftet væsentlige emner, arbejdsmetoderne er blevet forbedret, og der er vedtaget flere love. Kvaliteten af de resultater, som nogle af parlamenterne når frem til, lider stadig under, at medarbejderne i administrationen ikke har tilstrækkelige kvalifikationer, og at der mangler tekniske ressourcer. I Serbien og Montenegro har den republikanske lovgivende forsamling været præget af manglende stabilitet og mangel på konsensus om nødvendigheden af at vedtage vigtige love. Statsparlamentet har kun været inddraget i meget lidt lovgivningsarbejde, hvilket har ført til forsinkelser i gennemførelsen af forfatningscharteret.

Et **civilsamfund**, der kan fremføre, hvilke behov, præferencer og bekymringer befolkningen har, er et vigtigt element i ethvert demokratisk samfund. Civilsamfundet er stadig meget underudviklet i nogle af de vestlige Balkanlande, men situationen er dog ved at blive bedre. Ngo'er og andre uafhængige organer bliver nødt til at forbedre deres evne til at forsvare interesser og deres finansielle levedygtighed og basere sig på donormidler udefra, som det allerede i vid udstrækning er tilfældet.

Der bør gøres en større indsats for at reformere **uddannelsessystemerne** og støtte ikke-statslige ungdomsorganisationer, hvis deltagelse i samfundet kan sikre et åbent og pluralistisk demokrati. Problemet omkring uddannelse i mindretals sprog kræver fortsat opmærksomhed.

Der er kun gjort begrænsede fremskridt med hensyn til reform af den **offentlige administration**. Generelt er den administrative kapacitet fortsat ringe i hele regionen både på statsligt niveau og på lavere niveauer i regeringen. Det offentliges evne til at koordinere politikker og udføre strategisk planlægning bliver bremsset i mange lande på grund af mangel på menneskelige og finansielle ressourcer og på en klar ansvarsfordeling. Politisk indblanding er omfattende. Landene bliver nødt til at etablere en retlig ramme og procedurer, som kan sikre professionalisme og uafhængighed i det offentlige. Det er yderst vigtigt, eftersom den offentlige administration skal forberede og gennemføre reformprocessen.

En anden udfordring, som er fælles for landene, er reform og styrkelse af **retssystemerne**. De mangler i retssystemerne, der blev konstateret i sidste års beretning, er der fortsat i vid udstrækning ikke rettet op på. Der er en stor ophobning af verserende sager ved domstolene. I regionen som helhed afhænger uddannelsen af juridisk personale i vid udstrækning af bidrag fra eksterne donorer. Uddannelsesinstitutionerne har endnu ikke udviklet sig til permanente organer med omfattende uddannelsesprogrammer. Der bør ske yderligere fremskridt med hensyn til at opbygge kapacitet, således at krigsforbrydelser kan blive retsforfulgt.

Retssystemet i *Albanien* fungerer fortsat dårligt, hvilket er til skade for retsforfølgelse af alvorlige forbrydelser. Lønningerne til dommere og anklagere er lave, infrastrukturen er dårlig, og der er omfattende korruption inden for retssystemet.

I *Bosnien-Hercegovina* blev der vedtaget en omfattende reformstrategi for retsvæsenet i februar 2002; udnævnelsesprocedurerne vil blive revideret, og antallet af domstole og dommere vil blive reduceret. Oprettelsen af en statsdomstol og en statsanklager for BiH var et vigtigt skridt fremad. Men en reform af retsvæsenet er fortsat en af de store udfordringer for BiH såvel på stats- og enhedsniveau som på lokalt niveau. Der må gøres en særlig indsats for at få opbygget en retlig kapacitet på statsniveau og sikre en passende repræsentation af alle folk i retssystemet.

Der har endnu ikke været større ændringer i den måde, retsvæsenet fungerer på i *Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien*. Høringer i civile sager bliver ofte udsat, aflevering af meddelelser om vidneindkaldelse og påbud om at møde for retten fungerer dårligt, og der er markante forsinkelser med håndhævelse af sager.

I *Serbien og Montenegro* kæmper retsvæsenet stadig med alvorlige ophobninger af sager, politisk indblanding og begrænsede ressourcer. Undtagelsestilstanden i Serbien førte til overdreven politisk indblanding i retsvæsenet og til vedtagelse af lovgivning via hasteprocedurer, som fik negative følger, der varede ved, efter at undtagelsestilstanden blev ophævet i 2003.

Der arbejdes fortsat med at bekæmpe **korrupsion**. De fleste lande har vedtaget antikorrupsionsstrategier og oprettet organer, der skal overvåge gennemførelsen heraf. Men deres arbejde lider ofte under uklare og urealistiske mål og utilstrækkelige ressourcer. Strategierne bliver ikke gennemført med tilstrækkelig energi. Resultaterne af antikorrupsionsforanstaltninger har hidtil været begrænsede, og korrupsion er stadig udbredt i hele regionen. Bestræbelserne må intensiveres, hvis disse problemer skal løses. Et af de positive elementer var, at Serbien og Montenegro gik ind i GRECO-samarbejdsstrukturen (grupper af stater mod korrupsion) i oktober 2003. Alle de vestlige Balkanlande deltager nu i dette tværstatslige samarbejde om bekæmpelse af korrupsion.

Respekten for **menneskerettigheder og mindretals rettigheder** er garanteret i forfatninger eller i love i alle landene. Der skal ske forbedringer med hensyn til den praktiske anvendelse. De institutioner, der garanterer respekten for menneskerettigheder skal have støtte, der må ydes passende midler, og deres beslutninger skal respekteres og gennemføres. I nogle af landene må samarbejdet mellem forskellige niveauer i magtapparatet om disse emner intensiveres yderligere. Der udøves fortsat vold af medlemmer af politistyrken, og forholdene i fængslerne er stadig problematiske i flere af landene. Når der er anklager om krænkelse af menneskerettigheder, skal de undersøges nøje og retsforfølges. Der er ikke tilstrækkelig sikkerhed for **ligestilling mellem mænd og kvinder**, og vold i hjemmet er fortsat et problem i flere lande.

Der er stadig mange **flygtninge og internt fordrevne personer**, der vender tilbage til deres hjem. Mange har også valgt ikke at vende tilbage, men at bosætte sig et andet sted. Deres rettigheder, herunder ejendomsrettigheder i deres oprindelsesland, skal respekteres. Der har været et imponerende antal flygtninge, der er vendt tilbage til *Bosnien-Hercegovina*, mere end en million er vendt tilbage siden krigens slutning, men nu går det langsommere²⁴. I slutningen af 2003 var over 90 % af alle ejendomskrav i BiH fra krigen i 1990'erne blevet løst. Den

²⁴ Der blev registreret 44 868 tilbagevendende til BiH i 2003 sammenlignet med 102 000 tilbagevendende i 2002 (UNHCR Sarajevo, Recorded minority returns 2003 in BiH). Der er fortsat 100 000 flygtninge fra BiH i Serbien og Montenegro og omkring 4 000 i Kroatien. Antallet af internt fordrevne personer i BiH er 327 000 (UNHCR, Estimate of refugees and displaced persons still seeking solutions in South-Eastern Europe, opdateret for at afspejle situationen pr. 1. januar).

største udfordring i dag er at skabe bæredygtige økonomiske og sociale forhold for dem, der vender tilbage. I *Kosovo* er sikkerheden fortsat utilstrækkelig, og det er en af de største hindringer for tilbagevenden. Den vanskelige økonomiske situation og andre sociale årsager er yderligere faktorer, der afholder fordrevne personer fra at vende tilbage. I slutningen af 2003 var antallet af fordrevne personer i Serbien og Montenegro med oprindelse i Kosovo på 225 000, hvilket var et lille fald sammenlignet med 2002. Det vil også være nødvendigt med nye overvejelser om en passende strategi for at sikre, at de, der bliver fordrevet af de seneste voldshandlinger i Kosovo, kan vende tilbage, og for at undgå yderligere fordrivelse.

Frie, uafhængige, professionelle **medier** er et nøgleelement i fungerende demokratier. De vestlige Balkanlande har gjort fremskridt med hensyn til at vedtage og i mindre omfang gennemføre medielovgivning, der er på linje med europæiske standarder. Det er nødvendigt med yderligere fremskridt, hvis statsradio og –fjernsyn skal omdannes til reelt offentlige medier, og hvis der skal sikres fri adgang til information, frihed og uafhængighed for medierne, fuld uafhængighed af tilsynsorganer og åben og retfærdig tildeling og regulering af sendefrekvenser. Der er stadig politisk indblanding i medierne, til tider gennem finansiel og fiskal pression, i de fleste af landene, og beskyttelsen mod injurier er ikke tilfredsstillende. Det er nødvendigt med en større indsats, hvis medierne skal sikres finansiel levedygtighed på lang sigt, især hvad angår åbenhed med hensyn til finansielle kilder og reglerne for ejerskab af medier og mediekoncentration. Der må være samme vilkår for offentlig og privat radio og fjernsyn, således at levedygtige offentlige og private sektorer kan eksistere side om side. Der bør også gøres en indsats for at konsolidere professionelle strukturer, hæve professionelle og etiske standarder – og dermed fremme selvregulering – og sikre en passende inddragelse af relevante professionelle og andre organer i medierne.

I radio- og fjernsynssektoren bør landene forsøge at få vedtaget EU-standarder vedrørende blandt andet regler for reklamer og sponsorering, beskyttelse af mindreårige, fremme af europæiske værker og berigtigelsesret. Kommissionen og andre relevante europæiske organisationer er ved at udbygge deres samarbejde med de offentlige myndigheder og professionelle sektorer i landene for at øge bevidstheden om bedste praksis i medierne og identificere, hvordan de nødvendige reformer kan fremskyndes.

3.2. Økonomisk udvikling²⁵

Den økonomiske vækst i regionen nåede i 2003 for fjerde gang i træk op over 4 % og viste sig fortsat i stand til at overhale den træge vækst i verdensøkonomien generelt og nedgangen i Den Europæiske Union i særdeleshed. De fleste af landene havde lidt højere vækstrater sammenlignet med det foregående år. Bruttonationalproduktet (BNP) **per capita** er nået op på et regionalt gennemsnit på 2 400 EUR med omkring 700 EUR i Kosovo²⁶ og 5 400 EUR i Kroatien. Hvis Kroatien udelukkes, er gennemsnittet af BNP per capita for de resterende lande på 1 700 EUR. Indkomstniveauet for Vestbalkan ligger generelt noget lavere end for de tiltrædende lande fra Central- og Østeuropa, hvor gennemsnittet af BNP per capita løber op i omkring 6 000 EUR.

Inflationen er bragt ned på et regionalt gennemsnit på 3,5 %, hovedsageligt takket være politikker, der er baseret på eksterne støtter og forsigtige makroøkonomiske rammer og fortsat forbedring i Serbien og Montenegro. **De offentlige finanser** blev forbedret i løbet af 2003.

²⁵ Statistikkerne fra regionen er generelt ikke særligt pålidelige, og data herfra må fortolkes med forbehold.

²⁶ Per capita-indkomsten i Kosovo er blevet kraftigt nedjusteret af IMF sammenlignet med tallet for sidste år.

Det generelle statsunderskud (inden tilskud) i hele Vestbalkan faldt til 4 % af BNP, med omkring 1,5 % af BNP i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og 5,5 % af BNP i Albanien.

Alle landene har gjort visse fremskridt med hensyn til **strukture reformer**, men generelt er reformtempoet ringe, og der mangler at blive indført vigtige strukture reformer. Desuden er nogle af de resultater, der er opnået, skrøbelige og må konsolideres. Privatiseringen af små og mellemstore virksomheder er langt fremme i de fleste af landene, og i Serbien og Montenegro har der været endnu flere væsentlige fremskridt. På den anden side gik det langsomt med privatiseringen af store stats- eller samfundsejede virksomheder, hvor kun nogle få lande gjorde mærkbare fremskridt. Generelt ser det ud til, at reformtempoet er gået ned i nogle områder sammenlignet med de seneste to år, og i Bosnien-Hercegovina er det i vid udstrækning den Høje Repræsentants kontor, der må skubbe reformerne fremad.

Økonomisk omstrukturering kan betyde tab af arbejdspladser, men hvis denne proces bliver grebet an med tilstrækkelig energi, forventes det, at der vil opstå ny økonomisk aktivitet, som kan føre til jobskabelse og nedbringelse af arbejdsløshed. Den registrerede arbejdsløshed er stor i alle lande, især i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Kosovo og i Bosnien-Hercegovina. **Vedvarende høje arbejdsløhedssatser** kan forårsage sociale og politiske spændinger, der underminerer yderligere økonomisk og politisk reform, ikke mindst fordi det hovedsageligt påvirker unge mennesker og minoriteter.

Omkring 20-25 % af borgerne i flere af landene anslås at leve under **fattigdomsgrænsen**²⁷, og børnedødeligheden er fem gange højere end EU-gennemsnittet i Albanien og tre gange højere i Bosnien-Hercegovina, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og Serbien og Montenegro²⁸. Levestandarden er specielt lav i landområder og for minoriteter, lavt uddannede arbejdstagere og arbejdsløse.

Økonomierne i Vestbalkan har store **uformelle sektorer**, hvilket gør sig gældende i de fleste overgangsøkonomier. Den uformelle økonomi anslås ofte at være omfattende og kan i nogle tilfælde nå op på så meget som 50 % af BNP efter at have haft en massiv vækst i størrelse og omfang i løbet af konfliktårene. En stor uformel sektoraktivitet er til hinder for, at der kan skabes en effektiv offentlig sektor, eftersom den reducerer skattegrundlaget og vanskeliggør en effektiv målretning af de sociale politikker, da der mangler pålidelige oplysninger.

International finansiel **bistand** i form af gaver og lån er fortsat en vigtig kilde til budgetfinansiering. I 2003 forventes det, at gavebistanden vil udgøre mere end 2 % af BNP i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og 4 % af BNP i Bosnien-Hercegovina. I Kosovo kan tallet være på over 40 % af BNP. **Overførsler fra borgere, der lever i udlandet**, er en vital indtægtskilde for landene og blev i 2002 anslået til at være på mere end 10 % af BNP i de fleste af landene (dvs. meget større end omfanget af udenlandsk direkte investering), men de benyttes primært til import og er derfor ofte forbundet med handelsunderskud.

²⁷ Fattigdomsgrænsen varierer i tid og sted, og hvert enkelt land har sine egne værdier, som bygger på udviklingsniveau, sociale normer og værdier, eftersom det, der er nødvendigt for at tilfredsstille basale behov, varierer i tid og efter det enkelte samfund.

²⁸ United Nation's Statistical Division (2003). Børnedødeligheden er på ca. 25 døde pr. 1000 levendefødte børn inden for et år efter fødslen i Albanien, mens tallene for Bosnien-Hercegovina, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og Serbien og Montenegro er på omkring 15. I Kroatien er tallet 8.

Det fortsatte **tab af menneskelige ressourcer** i form af udvandring er ved at blive mindre i forhold til, hvad det har været i tidligere år. I 2003 er der tre af landene, der er blandt de top-40-nationaliteter, der søger asyl i de industrialiserede lande, mod fire i 2002, da der har været et fald i antallet af asylansøgere fra statsborgere fra disse lande²⁹. Det er vanskeligt at verificere årsagerne til denne ændring, men det kan være et udtryk for en voksende følelse af stabilitet og økonomiske muligheder i regionen.

Handelsliberalisering er en integrerende del af tiltrædelsesprocessen til EU og af stabiliserings- og associeringsprocessen. Handelen i Vestbalkan steg i 2002, og væksten i importen (9 %) oversteg væksten i eksporten, der næsten stoppede i løbet af året. EU er fortsat regionens vigtigste handelspartner og står for hen ved 60 % af deres samlede handel (med omkring 45 % for Bosnien-Hercegovina og 80 % for Albanien), og heraf dækker Italien og Tyskland mere end halvdelen. Vestbalkan er fortsat en beskeden handelspartner for EU og stod for mindre end 1 % af dets samlede handel i 2002. EU's ti nye medlemsstater vil anvende EU's fælles handelspolitik, herunder EU's handelsforanstaltninger over for Vestbalkan, fra 1. maj 2004, hvorved der bliver bedre muligheder for toldfri eksport til EU.

Det generelle **handelsunderskud** er fortsat stort og er på mere end 25 % af BNP for hele regionen i 2003, fra omkring 17 % af BNP i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien til næsten 40 % i Bosnien-Hercegovina og 95 % i Kosovo. **Underskuddet på de løbende poster** forventes at falde til et regionalt gennemsnit på ca. 8 % af BNP i 2003, og regionens eksterne gæld anslås at ville nå op på omkring 55 % af BNP. Den eksterne ubalance må overvåges omhyggeligt og permanent.

Udenlandsk direkte investering steg signifikant i 2003 (med 40 % i 2002) og nåede op på ca. 5,4 % af BNP eller ca. 130 EUR per capita, hovedsageligt takket være næsten en fordobling af investeringsstrømme ind i Serbien og Montenegro som følge af privatiseringsprocessen. Kumuleret for de seneste år er strømmen af udenlandsk direkte investering til de vestlige Balkanlande signifikant lavere set per capita sammenlignet med strømmene til de tiltrædende lande, men næsten tilsvarende set i procent af BNP. Den geografiske fordeling af den udenlandske direkte investering er ujævn, og Kroatien har modtaget mere end halvdelen af den samlede investering. Den udenlandske direkte investering er en vigtig kilde til udenlandsk valutaindtjening og spiller en vigtig rolle med hensyn til finansiering af underskuddet på de løbende poster, en rolle, som især er vigtig i lande med overgangsøkonomier, hvor evnen til at øge indenlandsk opsparring ofte er begrænset, og hvor stort underskud på de løbende poster finansierer en stigning i forbrug og investering.

Der må fortsat arbejdes på at få etableret en fungerende markedsøkonomi og et erhvervmiljø, som kan tiltrække udenlandsk direkte investering. Stabile, forudsigelige og understøttende retlige og reguleringsmæssige rammer er afgørende for **vedvarende høje vækstrater** på lang sigt. Der må gøres en yderligere indsats inden for en bred vifte af områder, herunder respekt for retsstaten, etablering og gennemførelse af en gennemskuelig retlig ramme (reform af matrikelregisteret og løsning af ejerskabsspørgsmål), reform af den offentlige forvaltning og fortsat bekæmpelse af korrupsion. Landene må også fortsætte med reformerne af den finansielle sektor og forbedre den finansielle formidling, herunder især (i de fleste af landene) foranstaltninger der kan forbedre langsigtet finansiering for små og mellemstore virksomheder. En fortsat liberalisering og udvikling af **telekommunikationssektoren** er vigtig for udvikling af økonomien. Regeringerne bør opfordre til, at der indføres

²⁹ UNHCR: Asylum levels and trends in industrialized countries, January to October 2003.

informations- og kommunikationsteknologier og arbejdes hen imod en videnbaseret økonomi, der er baseret på det nye EU-regelsæt for elektronisk kommunikation.

Kommissionen har etableret **økonomisk dialog** med Albanien, Kroatien og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien. De første dialoger med Bosnien-Hercegovina og med Serbien og Montenegro forventes at finde sted i løbet af 2004. En økonomisk dialog giver mulighed for at udveksle oplysninger og synspunkter om fremskridt, der gøres med økonomiske og strukturelle reformer i landene. Den gør også de vestlige Balkanlande bekendte med økonomisk udvikling og koordinering af politikker inden for EU.

Små og mellemstore virksomheder spiller en vigtig rolle i økonomisk udvikling og jobskabelse. På topmødet i Thessaloniki skrev landene i Vestbalkan under på **det europæiske charter for små og mellemstore virksomheder** og forpligtede sig derved til at gennemføre de ti principper heri. Kosovo er omfattet af ordningen gennem arbejdet i FN's mission i Kosovo (UNMIK). Kommissionens rapport om gennemførelsen af chartret i Vestbalkan fra januar 2004 giver et blandet billede af de fremskridt, der er gjort i landene og inden for de ti områder, der er omhandlet heri. Hvert enkelt land har frivilligt sat en række mål om at forbedre erhvervs klimaet i de næste tolv måneder. Chartret vil blive en årlig mekanisme, hvormed det kan måles, hvilke fremskridt der gøres på dette område.

I oktober 2003 blev der i Venedig afholdt et ministerielt rundbordsmøde om Balkan (Balkan: Fra genopbygning til økonomisk integration) for at fremme udvikling af den private sektor og skabe moderne netværk og infrastrukturer inden for energi og transport.

I juni 2003 bekræftede Det Europæiske Råd i Thessaloniki den centrale rolle, som handelen har i stabiliserings- og associeringsprocessen, og tilsluttede sig Rådets opfordring til Kommissionen om at forberede udvidelsen af den **paneuropæiske diagonale oprindelseskumulation** til at omfatte landene i regionen på en måde, som er i overensstemmelse med alle relevante fællesskabspolitikker og afpasset efter deres administrative kapacitet. På nuværende tidspunkt koncentrerer Kommissionen sine bestræbelser om Kroatien og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, som er de eneste to lande, der indtil nu har undertegnet og indgået stabiliserings- og associeringsaftalen med EU.

Efter at det blev konstateret, at systemet til forvaltning og kontrol af præferenceoprindelse for sukker i Serbien og Montenegro ikke gjorde det muligt for myndighederne i fuldt omfang at verificere oprindelsesstatus for sukkereksperten, suspendede Kommissionen præferenceordningen **for sukker** importeret fra Serbien og Montenegro for en foreløbig periode på tre måneder i maj 2003 for at beskytte Det Europæiske Fællesskabs finansielle interesser. Denne foranstaltning blev forlænget med seks måneder i august 2003 og yderligere seks måneder i februar 2004. I Serbien og Montenegro har der for nylig været gjort opmuntrende fremskridt med hensyn til at afhjælpe mange af de strukturelle mangler, som Kommissionen havde påpeget. Men der må stadig gøres en stor indsats for at bekæmpe svig i nærmere bestemte tilfælde. Nogle af de tidligere konstaterede strukturelle svagheder eksisterer stadig og kan påvirke alle varer, der eksporteres til EU. Derfor blev der i Den Europæiske Unions Officielle Tidende i januar 2004 givet en **meddelelse til importører**, som dækkede alle produkter fra Serbien og Montenegro (en formel advarsel fra Kommissionen til virksomhederne om, at oprindelsescertificeringen ikke var fuldt pålidelig). Kommissionen fortsætter med omhyggeligt at overvåge udviklingen.

4. DEN REGIONALE DIMENSION

Mange af de problemer, som de vestlige Balkanlande står over for, er ikke alene fælles for alle, men har også en grænseoverskridende dimension. Tilbagevenden af flygtninge, infrastruktur og økonomisk udvikling og bekæmpelse af organiseret kriminalitet er alt sammen eksempler på områder, hvor landene har brug for at arbejde tæt sammen for at opnå resultater. Regionalt samarbejde går hånd i hånd med videre udvikling af de enkelte lande. Det udgør også et væsentligt element i stabiliserings- og associeringsprocessen og er et af kravene i stabiliserings- og associeringsaftalen. Der er gjort store fremskridt inden for dette område, som påvist i det stigende antal bilaterale samarbejdsaftaler mellem de vestlige Balkanlande. Regionalt samarbejde er ved at blive den naturlige måde at tackle fælles problemer på og opnå yderligere fremskridt inden for vigtige sektorer.

På topmødet i Thessaloniki forpligtede landene i regionen sig til at forbedre det regionale samarbejde og fremme en række specifikke målsætninger og initiativer. Kommissionen opfordrer også landene til at øge samarbejdet både med EU-medlemsstaterne og med kandidatlandene. Landene i Vestbalkan vil kunne drage fordel af de erfaringer, som kandidatlandene og de nye medlemsstater har gjort i forbindelse med deres forberedelser til overgangsperioden og førtiltrædelsen.

4.1. Politisk og institutionelt samarbejde

Den politisk dialog mellem landene er ved at blive intensiveret. Flere af landene har indgået aftaler om tilbagevenden af flygtninge, grænseovergange, visumordninger og bekæmpelse af terrorisme, organiseret kriminalitet og illegal handel.

Den offentlige undskyldning, som præsidenten for Serbien og Montenegro har givet for forbrydelser begået i Bosnien-Hercegovina, og initiativet fra præsidenterne for henholdsvis Kroatien og Serbien og Montenegro om at undskylde tidligere forseelser er et opmuntrende tegn på, at forbindelserne mellem landene er blevet bedre, og at der er en vilje til forsoning.

Der er stadig problemer med afgrænsning og demarkering af grænsen mellem flere af landene, som skal løses.

4.2. Regional handel

Der blev i begyndelsen af 2003 indgået forhandlinger om et net af bilaterale frihandelsaftaler mellem landene i regionen (og med Bulgarien og Rumænien), og de var baseret på et aftalememorandum, der blev undertegnet af landene i 2001 i stabilitetspagtens regi. Men i løbet af året bad Serbien og Montenegro om at få revideret fire af landets frihandelsaftaler. Efter et møde blandt handelsministrene i Rom i november 2003 blev de fire frihandelsaftaler færdiggjort i slutningen af 2003. Kommissionen beklager, at Bosnien-Hercegovina ensidigt har udsat gennemførelsen af visse aspekter af frihandelsaftalerne med Kroatien og Serbien og Montenegro. Det rejser tvivl om, hvorvidt landet er i stand til at efterleve og gennemføre internationale aftaler.

I maj 2003 forpligtede FN's mission i Kosovo (UNMIK) sig ensidigt til at overholde forpligtelserne i aftalememorandummet, efter at det var blevet vedtaget, at dens mandat i henhold til FN's Sikkerhedsråds resolution 1244 omfatter undertegnelse af frihandelsaftaler på vegne af Kosovo. Hidtil har UNMIK indgået en frihandelsaftale med Albanien og har indledt videre drøftelser med andre interesserede partnere i regionen. Det er vigtigt, at Kosovo ikke lades ude af denne regionale handelsliberaliseringsproces.

For at kunne høste det fulde udbytte af handelsliberaliseringen i regionen skal frihandelsaftalerne være ratificeret og gennemført hurtigt, fuldt ud og effektivt. Handelsliberaliseringsprocessen i regionen bør fortsætte, således at handelen får bedre vilkår, og der kan tiltrækkes udenlandsk direkte investering. Landene opfordres til at udnytte de muligheder, der er for at harmonisere deres frihandelsaftaler, således at der kan etableres et regionalt frihandelsområde på mellemlang sigt.

4.3. Samarbejde om retlige og indre anliggender

Debatten om retlige og indre anliggender (RIA) i Vestbalkan er blevet mere intens i det seneste år. På Thessaloniki-dagsordenen blev det understreget, at retlige og indre anliggender får stadig større betydning i forbindelserne mellem EU og Vestbalkan. Det første møde i EU-Vestbalkan-forummet fandt sted for ministrene for retlige og indre anliggender den 28. november 2003.

Landene må intensivere deres bestræbelser på at bekæmpe organiseret kriminalitet i regionen. På ministermødet den 28. november 2003 forelagde hvert enkelt land gennemførelsesstrategier for specifikke foranstaltninger til bekæmpelse af organiseret kriminalitet. Der indgik to regionale prioriterede foranstaltninger i landestrategierne. Den ene af dem vedrører samarbejde mellem finansielle efterforskningsenheder i bekæmpelsen af pengevidvaskning, og den anden udvikling af samarbejde mellem anklagere i regionen. Med foranstaltningerne identificeres der tiltag og fastsættes en strategi til gennemførelse heraf med tidsplan, benchmarks og identifikation af ressourcebehov. Ansvar for gennemførelsen ligger hos landene selv, og Kommissionen vil overvåge de fremskridt, der gøres, inden for SAP.

Europol har beføjelse til at forhandle samarbejdsaftaler med alle lande i Vestbalkan. Der har været sonderende drøftelser, og nogle af landene har allerede givet oplysninger, som kan være en hjælp til at indlede forhandlinger. Disse aftaler vil være et nyttigt bidrag til bekæmpelsen af organiseret kriminalitet.

Med hensyn til bekæmpelsen af narkotikahandel vedtog Rådet i juni 2003 en handlingsplan vedrørende narkotika, som dækker EU og landene i Vestbalkan, samt Rumænien, Bulgarien og Tyrkiet, og den er nu ved at blive implementeret.

Topmødet i Thessaloniki udtrykte tilfredshed med resultaterne af den regionale konference i Ohrid den 22. maj 2003 om grænsesikkerhed og –forvaltning, hvor de vestlige Balkanlande fremlagde en liste over en række kortsigtede mål, der skulle gennemføres, for at ulovlig indvandring, grænsesikkerhed og grænseforvaltning kunne varetages på en effektiv måde. Hvert enkelt land har fremlagt skriftlige rapporter, hvori de angiver, hvilke konkrete skridt de vil tage for at gennemføre disse tilsagn. Med de kontrolmekanismer, der blev vedtaget i Ohrid, vil det internationale samfund kunne overvåge og støtte landene i deres bestræbelser på at få gennemført de tilsagn, de har givet.

Det første møde i november 2003 mellem medlemsstaternes forbindelsesofficerer, der var udstationeret i området, var et udgangspunkt for det kommende samarbejde i regionen om emner som organiseret kriminalitet og indvandring. Dette initiativ må udvikles endnu mere, for at samarbejdet mellem medlemsstaterne og regionen kan styrkes, således at de kan tage fat om de grænseoverskridende udfordringer, der er inden for retlige og indre anliggender. Landene i regionen opfordres også til at samarbejde med de forbindelsesofficerer, der er udstationeret i deres lande.

I betragtning af de uregelmæssige flygtninge- og migrationsstrømme, der opstår som følge af uoverensstemmelser i indrejsepolitikker, opfordrede EU-Vestbalkan-forummet landene til at arbejde nært sammen inden for rammerne af relevante programmer om asyl og migration.

Den 18. december 2003 blev der parferet en tilbagetagelsesaftale mellem Det Europæiske Fællesskab og Albanien.

Det har lange udsigter med en liberalisering af visumordningen, og det bør anskues i en bredere kontekst: fremskridt på dette område er afhængige af landenes evne til at gennemføre større reformer inden for områder som styrkelse af retsstaten, bekæmpelse af organiseret kriminalitet, korrupsion og ulovlig migration, forbedring af deres grænseforvaltning og dokumentetsikkerhed, og generelt forbedring af deres administrative kapacitet og deres evne til at gennemføre alt dette. Mange af disse emner kan drøftes som led i en overordnet dialog om rettlige og indre anliggender inden for SAp.

4.4. Samarbejde inden for andre sektorer

Det er mest tydeligt, at der er gjort fremskridt inden for regionalt samarbejde, når man ser på de net af aftaler og sektorstrategier, der er begyndt at binde landene sammen i en ramme af vedtagne forpligtelser, hvor de indbyrdes støtter hinanden. Disse aftaler og strategier fastlægger, hvilke netværk der kan være med til at sikre bæredygtig vækst i regionen, og som er beregnet til at sikre en gnidningsløs integration med netværkene i EU.

Infrastruktur: Der er konstateret fortsatte fremskridt inden for udvikling af regionale infrastrukturstrategier, som er under opsyn af Infrastrukturstyringsgruppen for Sydøsteuropa (ISG). Det blev fulgt af konkrete fremskridt med gennemførelse af listen over regionale infrastrukturprojekter, som overvåges af ISG (53 projekter til i alt 4 mia. EUR, hvoraf 3 blev afsluttet og 40 var startet ved udgangen af 2003).

Transport: Udarbejdelsen af en integreret regional transportstrategi, der er i overensstemmelse med de transeuropæiske net og tager hensyn til de paneuropæiske korridorer³⁰, er en topprioritet. Der blev registreret signifikante fremskridt i en rapport³¹, der blev offentliggjort af formandskabet for Infrastrukturstyringsgruppen i december 2003. Den integrerede regionale transportstrategi blev udviklet af Kommissionen sammen med IFI'erne, stabilitetspagten og de vestlige Balkanlande. Der blev ydet teknisk assistance gennem den EF-finansierede og ISG-ledede undersøgelse af den regionale infrastruktur på Balkan (REBIS-Transport). Man var enige om, at en effektiv planlægning af den offentlige investering i transportsektoren er afhængig af, at der udvikles fire hovedblokke: etablering af et kernetet for regional transport som en i fællesskab aftalt reference for planlægning af investering af relevans for regionen; en proces, der prioriterer investeringer af regional betydning, og som er finansielt overkommelig og passende for international finansiering; et tilsagn om politiske reformer, især om at forbedre sektorforvaltningen og gribe fat om grænseoverskridende emner; og etablering af en institutionel ramme til at opnå en effektiv koordinering blandt landene i regionen.

2003 var således præget af, at man blev færdig med to år lange overvejelser og konsensusopbygning blandt landene i regionen. Resultatet heraf er en aftale om at ville arbejde sammen for at fremme regional transport inden for en regional ramme, at ville afholde gensidige konsultationer om transportpolitik og at ville indføre de institutionelle reformer, der

³⁰ Især korridor V, VII, VIII og X.

³¹ "Implementing regional transport priorities in the Western Balkans".

er nødvendige for at gøre investeringer bæredygtige. I foråret 2004 vil landene i Vestbalkan besegle deres tilsagn ved sammen med Kommissionen at undertegne et aftalememorandum om udviklingen af det sydøsteuropæiske regionale net af basale transportforbindelser.

Energi: Økonomisk og social udvikling er umulig, hvis der ikke er en vedvarende og tilstrækkelig energiforsyning. Det er stadig et enormt problem i dele af regionen, og det kan kun løses gennem regionalt samarbejde. Det regionale energimarked (REM), som startede i november 2002 med undertegnelsen af aftalememorandummet om det regionale elektricitetsmarked i Sydøsteuropa og integrationen heraf i EU's interne elektricitetsmarked, er et vigtigt initiativ i den forbindelse. Der har udviklet sig et løbende samarbejde mellem landene i regionen, der får fuld støtte fra de finansielle institutioner og bilaterale donorer. Koordinering, vurdering af, hvilke fremskridt der gøres, fremme af en fælles strategi blandt donorer og inddragelse af den private sektor blev forbedret i løbet af de to energiuger for Sydøsteuropa. I marts 2003 offentliggjorde Tyrkiet som formand for processen vedrørende det regionale energimarked resultaterne af den første "peer review"-undersøgelse.

Processen er blevet udvidet til at omfatte gassektoren og til at udvikle et grundlag for regulering af markedet³². I Athen i december 2003 drøftede Kommissionen og landene i Sydøsteuropa et revideret aftalememorandum om det regionale energimarked og nåede til enighed herom. Aftalememorandummet indeholder regler og målsætninger for skabelse af et integreret regionalt energimarked i Sydøsteuropa i 2005, som eventuelt vil kunne integreres i Det Europæiske Fællesskabs interne energimarked. Endvidere blev det bekræftet, at det var meningen, at der skulle forhandles en energitraktat, som indeholder regler for handels- og markedsregulering; målet er at få paraferet en aftale i løbet af 2004. Det regionale energimarked i Sydøsteuropa vil blive udviklet ved, at de statslige politikker gradvis tilnærmes hinanden, og at der indføres harmoniserede regler i hele regionen. Takket være den integrerede regionale tilgang, der følges i energisektoren, kan der skabes et miljø, som kan tiltrække internationale, offentlige og private, investorer.

Miljø: Miljøet er i sin natur et regionalt problem, og der er mange udfordringer at tage fat på. Det regionale miljøgenopretningsprogram for Sydøsteuropa (REReP) er med til at forbedre den miljøpolitiske ramme i Sydøsteuropa og har fået støtte fra den 5. ministerkonference om miljøet i Europa, der fandt sted i Kiev. Programmet omfatter institutionsopbygning, foranstaltninger, der kan øge bevidstheden om miljøet i civilsamfundet, og grænseoverskridende samarbejde. Kommissionen vil fortsætte med at hjælpe landene med at opfylde kravene i SAP inden for miljøsektoren³³. I 2004 vil der under initiativet blive ydet mere bistand til landene til udvikling af deres miljøpolitikker, så de kommer på linje med EU-retten. På et møde for miljøministrene i Skopje i oktober 2003 viste det sig, at det regionale ejerskab af politikkerne var øget. Der blev ved med at udvikle sig regionale netværk for højtplacerede embedsmænd og eksperter, og SAP-landene deltager nu også i aktiviteter under Det Europæiske Miljøagentur. I et program for prioriteret miljøinvestering er der opstillet prioriteter for regionen, identificeret regionale investeringsprogrammer og opstillet en liste over investeringsprojekter for prioriteret infrastruktur, og dette program var vedlagt en vurdering af den institutionelle og politiske ramme. I Thessaloniki-dagsordenen og konklusionerne fra det uformelle møde for miljøministre fra EU og Sydøsteuropa i maj 2003 blev det anbefalet, at der opstilles en integreret forvaltningsplan for vandressourcer for

³² Se også meddelelsen [KOM(2003) 262] af 13. maj 2003 om udformning af energipolitikken for den udvidede Europæiske Union og dens nabo- og partnerlande.

³³ Meddelelse [KOM(2003) 62] af 6. februar 2003 om det Pan-Europæiske miljøsam arbejde efter Kiev-konferencen i 2003.

grænseoverskridende vandforekomster i regionen. DABLAS-task force (Donau-Sortehavet) blev færdig med at identificere prioriterede vandprojekter og forelagde projekterne for Projektforberedelsesudvalget i april 2003.

Videnskab og teknologi: At få knyttet de vestlige Balkanlande til det europæiske forskningssamfund igen er en strategisk udfordring. Der var indkaldt til et ministermøde for EU og Vestbalkan om samarbejde inden for videnskab og teknologi i Thessaloniki i juni 2003. Man vedtog en fælles vision for den regionale samarbejdspolitik om videnskab og teknologi og en tilsvarende treårig handlingsplan, som skal hjælpe Vestbalkan til at blive integreret i det europæiske forskningsområde. Hovedmålene er bedre færdigheder og forskningsinfrastruktur, institutionsopbygning og fremme af fælles FTU-aktiviteter, som er til gensidig fordel og som har en regional indvirkning. Der blev fastlagt et *arbejdsprogram* til gennemførelse af handlingsplanen i Firenze i november 2003. Projektet om det sydøsteuropæiske forsknings- og uddannelsesnetværk (SEEREN) har færdiggjort udvidelsen af det paneuropæiske højhastighedsnet for forskning, GÉANT, til de vestlige Balkanlande.

Statistikker: Der kan konstateres fortsatte fremskridt hvad angår vedtagelse og gennemførelse af EU-standarder og metoder inden for statistik. Der var et mere intensivt regionalt samarbejde hvad angår gennemførelse af to vigtige dataindsamlingsprojekter for statistikker over udenrigshandel og for købekraftspariteter. Der blev oprettet et nyt mødeforum for generaldirektørerne for de statistiske kontorer, hvor man kunne drøfte strategisk forvaltning. Man begyndte dataindsamlingen til den første brochure om Vestbalkan, der blev udsendt specielt til topmødet mellem EU og Vestbalkan. Desuden er der blevet opstillet en liste over indikatorer, som skal bruges til det statistiske bilag til årsberetningen om SAP.

4.5. At sikre komplementaritet for de regionale initiativer

Stabilitetspagten for Sydøsteuropa spiller en vigtig rolle for det regionale samarbejde og støtter regionen i dens vej hen imod yderligere europæisk integration. EU har opfordret til, at stabilitetspagten fortsat skal komplementere det regionale samarbejdselement i stabiliserings- og associeringsprocessen. I stabilitetspagten er aktiviteter og strukturer blevet omorganiseret for at sætte øget fokus på det vigtigste, nemlig at fremme regionalt samarbejde. På grundlag af en oversigt over aktiviteter under stabilitetspagten i 2003 blev man på et regionalt møde i Tirana enige om at fortsætte med at koncentrere arbejdet om seks kernemål – lokalt demokrati og grænseoverskridende samarbejde, medier, handel og investering, energi og anden regional infrastruktur, bekæmpelse af organiseret kriminalitet og forvaltning og stabilisering af befolkningsvandring – og det foreslåede sæt af mål for 2004 blev vedtaget. Kommissionen tillægger det stor vægt, at der fortsat fokuseres på kernemålene.

Den sydøsteuropæiske samarbejdsproces (SEEC) har yderligere konsolideret sin rolle som regionens stemme. Både under Serbien og Montenegros formandskab og efterfølgende Bosnien-Hercegovinas formandskab var den politiske koordinering blandt SEEC-medlemmerne meget god omkring nøgleemner, og for retlige og indre anliggenders vedkommende blev ”Sarajevo-erklæringen” vedtaget. SEEC gav et vigtigt bidrag til de forskellige EU/Vestbalkan-arrangementer, for eksempel topmødet i Thessaloniki i juni og mødet i november mellem handelsministrene og mellem ministrene for retlige og indre anliggender. SEEC spiller en afgørende rolle med hensyn til at sikre, at regionen reelt bliver ansvarlig for reformprocessen, og at det regionale samarbejde forbedres. Stabilitetspagten opfordres til at fortsætte og udbygge samarbejdet med SEEC. Denne dynamik bør opretholdes efter topmødet i Sarajevo i april 2004, når Rumænien overtager formandskabet.

Den særlige koordinator for stabilitetspagten har haft en central rolle med at forbedre koordineringen med andre regionale samarbejdsinitiativer, for eksempel det adriatisk-ioniske initiativ eller det centraleuropæiske initiativ. Der har allerede jævnligt fundet udveksling af oplysninger sted, og den operationelle koordinering vil der blive lagt mere vægt på fremover.

Det fortsat tætte samarbejde mellem stabilitetspagten og SEECF og den seneste etablering af regionale kontorer for flere initiativer under stabilitetspagten viser, at der er et stærkt ønske hos landene i regionen om at overtage kontrollen med reformprocessen.

Kommissionen er glad for det konstruktive og systematiske samarbejde, der finder sted med internationale partnere som Europarådet, OSCE og Verdensbanken. I tilfældet med Bosnien-Hercegovina og Kosovo er det helt afgørende med et tæt samarbejde med den Høje Repræsentant og UNMIK, hvis reformprocessen skal komme videre. Denne form for samarbejde på politisk niveau og koordinering af bistand vil hjælpe landene i regionen til at opfylde det mål, som deles af hele det internationale samfund, og som er at se dem udvikle sig til stabile stater, der er bæredygtige i sig selv, og som eventuelt vil kunne opfylde Københavnskriterierne og blive medlem af Den Europæiske Union.

5. BEFOLKNINGENS HOLDNING OG OPFATTELSE AF DEN EUROPÆISKE UNION

Opfattelsen af EU er overvældende positiv, og der er fortsat stor opbakning i befolkningen til en tættere forbindelse med Den Europæiske Union i alle landene. Befolkningen anser EU-medlemskabet for at kunne blive en realitet på mellemlang eller lang sigt. De største fordele ved en tilnærmelse til EU og kommende medlemskab anses for at være økonomisk udvikling, forbedring af levestandarder og fri bevægelighed for personer. Medierne og især fjernsynet spiller en vigtig rolle med hensyn til at forme befolkningens opfattelse af EU, og der er stigende interesse for EU-relaterede emner. EU opfattes i stigende grad som en politisk aktør i regionen. Medierne i landene interesserer sig primært for de politiske aspekter af forbindelsen med EU, herunder EU's militære/politimæssige opgaver i regionen og emner med tilknytning til stabiliserings- og associeringsprocessen, for eksempel handelsforbindelser, finansiel bistand og gennemførelsen af Thessaloniki-dagsordenen. De regionale aspekter af SAp får kun lidt mediedækning. Intern udvikling i EU, for eksempel forfatningen og regeringskonferencer, EU's holdning til Irak og udvidelsesprocessen havde stor offentlig bevågenhed, hvilket viser, at der også er interesse for forhold i EU, som ikke har relation til Vestbalkan. Kvaliteten af dækningen af EU-relaterede emner er blevet bedre, men der er stadig en mangel på professionalisme og en politisering af medierne, som giver anledning til mange misfortolkninger og forkerte opfattelser af EU's rolle i regionen.

Kendskabet til stabiliserings- og associeringsprocessen er blevet større, men befolkningen er stadig temmelig uvidende om den europæiske integrationsproces. Borgerne i Vestbalkan har ikke et klart billede af, hvad der kræves for at bringe deres lande tættere på EU, og befolkningens holdning svinger ofte mellem høje forventninger og en pessimistisk opfattelse af deres europæiske fremtid. Hvis befolkningen blev bedre informeret af regeringerne i regionen om de langsigtede fordele ved SAp og europæisk integration, ville der i langt højere grad kunne opnås støtte til de fornødne politiske og økonomiske reformer. Der må gøres en større indsats for at forklare, hvilke muligheder og udfordringer der er ved SAp for alle dele af samfundet, således at befolkningen bedre forstår, hvilke konkrete fordele der er ved processen, og hvilken indsats der er nødvendig. Desuden må befolkningerne have mere præcis information om Den Europæiske Unions værdier, principper, målsætninger, aktiviteter og dens generelle måde at fungere på.

Det er de nationale regeringer, de regionale og lokale myndigheder, medierne og organisationer i civilsamfundet i regionen, der har den vigtigste rolle med hensyn til at informere borgerne i de vestlige Balkanlande om den europæiske integrationsproces. I nogle af landene har myndighederne igangsat eller er ved at planlægge informationsstrategier, som vedrører deres europæiske integrationsproces. Kommissionen støtter denne indsats og giver betydelige ressourcer til regionen til at forbedre befolkningens viden om og forståelse af SAp og Den Europæiske Union. Informeringen foregår på regionalt og lokalt plan og koordineres med tiltag fra Rådets side, der skal gøre EU's politiske støtte og anden bistand til Vestbalkan mere synlig.

6. KONKLUSIONER

Kommissionens konklusioner er på baggrund af det ovenfor anførte som følger:

- (1) På EU-Vestbalkan-topmødet i Thessaloniki i juni 2003 bekræftede EU på ny sit tilsagn vedrørende det europæiske perspektiv for disse lande. Kommissionen vil følge det tilsagn op, der blev givet på topmødet, og har indført en bred vifte af nye instrumenter, der skal støtte reformprocessen og bringe landene tættere til Den Europæiske Union. Det potentielle udbytte af disse instrumenter vil kun kunne opnås, hvis implementeringen af dem også optrappes af landene i regionen.
- (2) Med denne beretning forelægger Kommissionen de første forslag til europæiske partnerskaber. Ved at identificere prioriterede foranstaltninger for kort og mellemlang sigt vil partnerskaberne kunne hjælpe landene med deres reformer og forberedelser til kommende medlemskab. Ved at iværksætte prioriteterne i partnerskaberne vil der kunne opnås en katalysatoreffekt, som kan støtte den europæiske integrationsproces. Landene opfordres kraftigt til at udvikle planer for implementeringen af prioriteterne i de europæiske partnerskaber og fastlægge en tidsplan herfor og om muligt angive, hvilke menneskelige og finansielle ressourcer de afsætter hertil. Hermed vil de kunne øge tempoet i deres europæiske integrationsproces.
- (3) Landenes bestræbelser på at sikre stabilitet, at indføre reformer og at bringe deres borgere nærmere til Den Europæiske Union vil kræve betydelige ressourcer. Kommissionen mener derfor, at Den Europæiske Union bliver nødt til at yde en betydelig finansiell bistand i en længere periode.
- (4) Kommissionen udtrykker tilfredshed med de fremskridt, der er gjort af landene på Vestbalkan i stabiliserings- og associeringsprocessen (SAp). Der er reformer i gang i mange sektorer. Kommissionen har indledt forhandlinger om en stabiliserings- og associeringsaftale (SAA) med Albanien. Bosnien-Hercegovina arbejder på at implementere de prioriterede områder, der er identificeret i Kommissionens forundersøgelse fra november 2003. Stabiliserings- og associeringsaftalen med Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien er lige ved at træde i kraft. Serbien og Montenegro har ved at vedtage et forfatningscharter og en handlingsplan for deres interne marked og for handel gjort fremskridt hen imod en tættere forbindelse med EU.
- (5) Kommissionen er især tilfreds med det øgede regionale samarbejde, navnlig inden for infrastruktur, handel, transport og energi.

- (6) Af årsberetningen fremgår det også, at der stadig er mange udfordringer tilbage for landene, hvis de skal fuldende deres overgang til fuldt fungerende demokratier og markedsøkonomier og være i stand til at opretholde en tættere forbindelse med EU. Landene må sørge for, at de demokratiske institutioner fungerer og at retsstaten opretholdes. Deres administrative kapacitet og evne til at gennemføre og håndhæve lovgivning og reformer må styrkes.
- (7) Det er nødvendigt med en yderligere indsats, hvis der skal opnås forsoning i regionen. Det vil sikre stabilitet, og tilliden og samarbejdet mellem befolkninger og lande i Vestbalkan vil kunne genetableres.
- (8) Der er flere af landene, som stadig ikke samarbejder fuldt ud med ICTY, og det er et retsligt krav, som må respekteres, hvis der skal opnås en tættere forbindelse med EU.
- (9) Alle landene må gøre langt mere for at bekæmpe organiseret kriminalitet og korrupsion, som fortsat er en hindring for reform og økonomisk udvikling. De strategier, der blev forelagt på mødet for ministrene for retlige og indre anliggender i november 2003, bør implementeres. EU's foranstaltninger, der skal gøre det lettere for personer at rejse omkring, er afhængige af, at der gøres fremskridt på området retlige og indre anliggender. Disse emner vil blive drøftet i de forskellige fora under stabiliserings- og associeringsprocessen.
- (10) Landenes økonomier fortsatte deres vækst med en højere rate end verdensøkonomien i 2003, og inflationen holdt sig på et lavt niveau. Men arbejdsløsheden er høj, den uformelle sektor er stor og en stor del af befolkningen lever under fattigdomsgrænsen. Landene må forbedre erhvervs klimaet og deres virksomheders konkurrenceevne, tiltrække udenlandske direkte investeringer og øge reformtempoet. Det vil især kræve en modernisering af administrationerne og en udbygning af de handelsrelaterede institutioner. Det er vigtigt, at de udvider deres eksportgrundlag og øger deres produktionskapacitet, således at de kan udnytte deres eksportpotentiale og fuldt ud drage fordel af de væsentlige handelspræferencer, som EU tilbyder. Nettet af bilaterale frihandelsaftaler i regionen bør ratificeres og implementeres fuldt ud og effektivt.
- (11) De seneste begivenheder i Kosovo har været et alvorligt tilbageslag, og det viser, at Kosovo-spørgsmålet stadig er kritisk for stabiliteten i regionen. Det vil være nødvendigt at foretage en tilbunds gående vurdering af disse begivenheder, således at man får et grundlag for at træffe foranstaltninger, der kan forhindre, at der igen opstår vold og ustabilitet. EU må sikre, at Kosovo bliver fast forankret i SAp. De instrumenter, der er udviklet inden for SAp, vil blive brugt til at hjælpe institutionerne i Kosovo til at nå langt videre med at implementere de af FN vedtagne standarder for Kosovo. I den forbindelse vil SAp-kontrolmekanismen blive styrket, således at den europæiske reformdagsorden for Kosovo og effektiviteten af EU's bistand kan blive forbedret, samtidig med at det FN-ledede arbejde med standarder kan blive styrket.
- (12) Den Europæiske Union vil også være nødt til fortsat at sikre samarbejde og koordinering mellem de forskellige internationale aktører i regionen, hvis de ressourcer, der er til rådighed, skal kunne udnyttes bedst muligt og få den bredest mulige indvirkning i et stadig større antal sektorer. EU bliver nødt til at sikre, at dets tilstedeværelse i regionen afspejler, hvordan dets forbindelse med de enkelte lande udvikler sig.

FORKORTELSER

BiH	Bosnien-Hercegovina
CARDS	Fællesskabsbistand til genopbygning, udvikling og stabilisering
EU	Den Europæiske Union
FTA	Frihandelsaftale
FTU	Forskning og teknologisk udvikling
ICC	Den Internationale Straffedomstol
ICTY	Den Internationale Krigsforbryderdomstol for det tidligere Jugoslavien
IFI	International finansieringsinstitution
ISG	Infrastrukturstyringsgruppen
NGO	Ikke-statslig organisation
OHR	Den Høje Repræsentants kontor
OSCE	Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa
REBIS	Regional Balkaninfrastrukturundersøgelse
REReP	Det regionale miljøgenopretningsprogram for Sydøsteuropa
RIA	Retlige og indre anliggender
SAA	Stabiliserings- og associeringsaftale
SAP	Stabiliserings- og associeringsproces
SEECF	Sydøsteuropæisk samarbejdsproces
STM	Stabiliserings- og associeringsprocessens kontrolmekanisme (Kosovo)
TAIEX	Informationskontoret for Teknisk Bistand
UNMIK	FN's overgangsadministration i Kosovo

EFFEKTERNE AF DEN EUROPÆISKE UNIONS HANDELSFORANSTALTNINGER*Indledning*

I september 2000 indrømmede EU ekstraordinære handelsforanstaltninger til de lande og territorier, der deltager i EU's stabiliserings- og associeringsproces (SAP).³⁴ Med disse foranstaltninger får de vestlige Balkanlande adgang til markedet i EU uden told og kontingenter for praktisk talt alle varer, undtagen enkelte fiskeriprodukter, kvæg og vin, for hvilke der er toldfrie kontingenter eller præferencekontingenter. I 2001 blev disse bestemmelser stort set alle indført i en kontrakt aftale med Kroatien og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, ved at de respektive lande undertegnede deres stabiliserings- og associeringsaftale (SAA). Under afventning af SAA'erne bliver EU's handelsforbindelser med disse to lande reguleret af interimsaftaler.

Med handelsforanstaltningerne blev der fastlagt et ensartet system af handelspræferencer for landene i Vestbalkan, og det var kulminationen på flere års gradvis handelsliberalisering. Alle landene undtagen Serbien og Montenegro opfyldte allerede tidligere betingelserne for en eller anden form for præferencebehandling³⁵. Den største ændring i forhold til tidligere er den fuldstændige liberalisering af importen af industriprodukter og næsten fuldstændig liberalisering af landbrugs- og fiskeriprodukter.

Årsberetningen fra sidste år gav en oversigt over tendenserne i EU's import fra Vestbalkan, som kunne bruges som det første grundlag for en evaluering af, hvor effektive handelsforanstaltningerne havde været. I beretningen fra i år ser man desuden på, hvilke produkter der er eksporteret fra regionen, og i hvor høj grad handelsforanstaltningerne har givet disse produkter forbedret markedsadgang sammenlignet med tidligere. Der bliver også set på, hvad Vestbalkans relative præferencemargen er på EU-markedet set i forhold til tredjelande, efter at handelsforanstaltningerne er blevet indført. En analyse af landenes eksportpotentiale viser, i hvilket omfang landene gør brug af handelsforanstaltningerne, og om der er mulighed for at øge eksporten fra regionen (og dermed for økonomisk vækst), hvilket var hovedintentionen med indførelsen af handelsforanstaltningerne i 2000.

Det må ikke glemmes, at analysen har visse begrænsninger. Landene har gradvis fået forøget handelspræferencerne på en kompleks måde siden midten af 90'erne. Derfor er det vanskeligt at fastslå, hvornår og hvor handelsforanstaltningerne er slået igennem. Desuden har der sandsynligvis kun været en ringe effekt af handelsforanstaltningerne på eksporten fra regionen sammenlignet med, hvilken effekt ændringerne som følge af genopbygningen efter konflikten og den gradvise overgang fra central planlægning til markedsøkonomi har haft. Desuden er

³⁴ Rådets forordning (EF) nr. 2007/2000 af 18. september 2000, ændret ved Rådets forordning (EF) nr. 2563/2000 og 2487/2001.

³⁵ Albanien har nydt godt af EU's generelle præferenceordning (GSP), mens Bosnien-Hercegovina, Kroatien og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien har haft begrænset adgang til GSP (kun for landbrugs- og fiskeriprodukter) og adgang til handelspræferencer under den første generation af handelsforanstaltninger, der blev indført i 1997 (Rådets forordning (EF) nr. 70/1997, ændret ved forordning 2636/97 (for 1998) og 2863/98 (for 1999), og Rådets forordning (EF) 6/2000 (januar-oktober 2000)), som også gjaldt i en kort periode for det, der dengang var Forbundsrepublikken Jugoslavien (i dag Serbien og Montenegro), inden de blev ophævet. Fra 1998 faldt handelen med Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien ind under samarbejdsaftalen med Den Europæiske Union.

der, efter at handelsforanstaltningerne blev indført i 2000, kun statistikker til rådighed for 2001 og 2002, hvilket er en kort tidsperiode, når effekten af handelsforanstaltningerne skal undersøges.

*Effekterne af EU's handelsforanstaltninger*³⁶

Fra 1999 til 2002 steg Vestbalkans eksport til EU med ca. 40 %, men den var stadig lille, ca. 5 mia. EUR (se tabel 1). **EU er langt det vigtigste eksportmarked** for de fem lande og modtager omkring 60 % af deres eksport. De største importører er Italien, Tyskland, Østrig, Frankrig og Grækenland, der aftager hen ved 90 % af regionens eksport til EU. Kroatien er den største eksportør og tegner sig for hen ved halvdelen af al eksport fra de fem lande. Selv om regionens andel af EU's marked fortsat er lille, omkring 0,5 %, er den dog steget fra 1999 til 2002.

Det lave eksportniveau fra regionen er tegn på et temmelig **smalt eksportgrundlag**. Antallet af produkter, der udgør landenes eksport til EU, er lille og gik endda yderligere tilbage fra 1999 til 2002 (se tabel 2)³⁷. Det er tegn på en større vækst i færre allerede eksporterede produkter, hvilket kan forklares ved for eksempel bedre markedsadgang under handelsforanstaltningerne, større leveringskapacitet og en mere konkurrencedygtig produktion. De fleste af landene eksporterer varer inden for kategorierne beklædningsgenstande og fodtøj, træprodukter og møbler og visse mekaniske og elektriske artikler. For de enkelte produkters vedkommende, bliver langt de fleste artikler kun eksporteret af et eller to lande.

Tabel 1: Mængde og markedsandel for Vestbalkans eksport til EU i 1999 og 2002

Land	Eksport (mio. EUR)		Ændring (%)	Andel af EU's import (%)	
	1999	2002	2002/1999	1999	2002
Albanien	228	330	44	0,030	0,035
Bosnien-Hercegovina	358	624	75	0,047	0,066
Kroatien	1892	2357	25	0,251	0,250
Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien	591	552	-7	0,078	0,058
Serbien og Montenegro	563	1.287	129	0,075	0,136
VESTBALKAN	3663	5150	42	0,481	0,545

Kilde: Eurostat.

³⁶ Analysen er gennemført for to tredjedele af hvert enkelt af de vestlige Balkanlandes eksport til EU i 1999 (et år inden indførelsen af handelsforanstaltninger) og i 2002 (det seneste hele år, for hvilket der er handelsstatistikker til rådighed), hvilket blev anset for at være et tilstrækkeligt stort materiale.

³⁷ Produktantallet bliver analyseret på grundlag af den otte-cifrede KN-kode.

I betragtning af hvor kort tid der er gået, siden EU's handelsforanstaltninger blev indført, kan det forventes, at de giver en øget eksport af de produkter, som regionen allerede leverer, og som tolden er ændret for. Tabel 2 viser, at det var forholdsvis få eksporterede produkter, der var belagt med en lavere told i 2002 end i 1999, og at det berørte omkring 17 % af regionens eksport³⁸. For omkring halvdelen af eksporten fra Albanien og Serbien og Montenegro blev tolden afskaffet efter indførelsen af handelsforanstaltningerne. Toldnedsættelsen var signifikant (>5%) for 22 % og 30 % af deres respektive eksport (er ikke vist i tabellen).³⁹

Tabel 2: Antal produkter eksporteret fra Vestbalkan til EU i 1999 og 2002 og tolden herfor

Land	Antal eksporterede produkter		Antal produkter, for hvilke tolden i 2002 er: (% af eksporten i parentes)		
	1999	2002	Nul (MFN)	Samme som i 1999	Lavere end i 1999
Albanien	34	23	7 (8 %)	2 (6 %)	14 (54 %)
Bosnien-Hercegovina	44	40	12 (18 %)	26 (48 %)	1 (1 %)
Kroatien	128	126	32 (22 %)	83 (37 %)	3 (2 %)
Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien	42	37	5 (10 %)	27 (48 %)	2 (4 %)
Serbien og Montenegro	80	70	15 (11 %)	0	45 (48 %)
VESTBALKAN	(16,6 %)	(28,3 %)	(16,9 %)

NB: Summen af rækkerne kan være forskellig fra antallet af produkter (efter den otte-cifrede KN-kode) eksporteret i 2002, da produkter, hvor KN-koderne er ændret, ikke er medtaget.

En toldnedsættelse kan forventes at give en større stigning i eksporten, hvis den samtidig forbedrer præferencemargenen for andre større leverandører af de samme varer. Tabel 3 viser antallet af produkter og deres andel af eksporten, for hvilke tolden for 2002 og 1999 under handelsforanstaltningerne var lavere end tolden for den vigtigste import i EU. Generelt havde leverandørerne fra Vestbalkan i 2002 en præferencemargen for meget få produkter, for mindre end 10 % af deres eksport, og antallet af produkter, der var omfattet af præferencemargener over for andre leverandører, er faldet siden 1999. I stedet for at være en konkurrencefordel for eksporterede produkter fra samtlige vestlige Balkanlande ser det ud til, at handelsforanstaltningerne har bevirket, at EU's' parallelle handelsliberalisering over for andre hovedleverandører er blevet svækket.

³⁸ Det skal bemærkes, at der er tale om en undervurdering, da analysen er baseret på et udvalg af landenes eksport.

³⁹ Under den antagelse, at i de tilfælde, hvor der gælder forskellige toldsatser, er den højeste den, der var gældende i 1999.

Tabel 3: Præferencemargen for Vestbalkan i 2002 og 1999 i forhold til vigtigste EU-leverandør

	Antal produkter, hvor præferencemargenen er:					
	<u>≥ 10 %</u>		<u>5 % - 10 %</u>		<u>≤ 5 %</u>	
Land	1999	2002	1999	2002	1999	2002
Albanien	0	4 (5 %)	0	1 (6 %)	16 (22 %)	3 (12 %)
Bosnien-Hercegovina	8 (4 %)	0	7 (20 %)	0	4 (3 %)	0
Kroatien	18 (8 %)	0	14 (5 %)	2 (0.5 %)	17 (7 %)	0
Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien	9 (15 %)	2 (4 %)	2 (1 %)	0	4 (6 %)	0
Serbien og Montenegro	0	3 (2%)	0	4 (10 %)	0	10 (8 %)
VESTBALKAN	(7 %)	(1 %)	(5 %)	(3 %)	(6 %)	(3 %)

NB: Andel af eksporten i parentes

I lyset af ovenstående var stigningstakten i den samlede eksport fra Albanien og Serbien og Montenegro (de to lande, der var mest berørt) på henholdsvis 44 % og 129 % fra 1999 til 2002 (se tabel 1). Den tilsvarende stigningstakt i eksporten for produkter, hvor tolden var lavere i 2002 end i 1999, er 58 % for Albanien og 213 % for Serbien og Montenegro (er ikke vist i tabellen)⁴⁰. Der var alt for få produkter fra de andre tre lande, der havde opnået bedre markedsadgang, til at der kunne foretages en meningsfuld sammenligning.⁴¹

Langsigtet eksportpotentiale

Et centralt problem for Vestbalkan er opbygningen efter krigen (undtagen for Albanien) og overgangen til markedsøkonomi. Disse processer er forløbet i forskelligt tempo i de forskellige lande. Kun i Albanien er bruttonationalproduktet (BNP) nået op på et højere niveau end før starten på overgangsperioden og konfliktperioderne. Forholdet mellem eksporten og BNP for regionen er omkring 15 %. Det tyder på, at eksporten fra Vestbalkan har vanskeligheder med at konkurrere på verdensmarkedet. Til sammenligning er det tilsvarende tal for Rumænien, hvis BNP-niveau svarer til niveauet for Vestbalkan, 30 %.

Delvis som følge heraf har handelsforanstaltningerne hidtil hovedsageligt haft en virkning på konventionelle produkter, for hvilke der har været en toldnedsættelse efter indførelsen af handelsforanstaltningerne i 2000, og som har overlevet problemer og afbrydelser i de seneste år. Da handelsforanstaltningerne dækker en meget bredere vifte af produkter, er der sandsynlighed for, at efterhånden som tilstanden i regionen igen bliver normal og produktionskapaciteten bliver operationel, vil der komme ny eksport, som handelsforanstaltningerne vil være en væsentlig fordel for.

⁴⁰ Hvis varen "17019910 – hvidt sukker, med et saccharoseindhold på $\geq 99,5$ % (uden smagsstoffer eller farvestoffer)" udelukkes for Serbien og Montenegro, er stigningstakten på omkring 160 %.

⁴¹ En forøgelse af vareudvalget til omkring tre fjerdele af landenes eksport til EU ændrede ikke noget ved resultatet. Albanien og Serbien og Montenegro er stadig de to lande, der er mest berørt.

Det formodentligt langsigtede potentiale for Vestbalkans eksport til EU kan vises ved hjælp af en såkaldt 'gravitetsmodel', ifølge hvilken handelen mellem to lande bestemmes ud fra deres økonomiske størrelse, indkomst per capita og den geografiske afstand mellem dem. Ved at benytte tidligere skøn til vurdering af handelspotentialiet mellem EU og kandidatlandene⁴² og anvende dem på Vestbalkan angiver modellen, at de vestlige Balkanlande bør kunne have en eksport til EU, der er to til tre gange højere, end den er nu. Her er der ikke taget hensyn til den anslåede betydelige grå økonomi, som kan give et endnu større eksportpotentiale. Det betydelige **uudnyttede eksportpotentiale** skal sammenlignes med de kandidatlande, hvis handel med EU mere eller mindre havde nået sit potentialeniveau i slutningen af 1990'erne.⁴³

Et spørgeskema, som var udsendt til økonomiske aktører, statslige embedsmænd og akademikere i regionen viser, at der tilsyneladende kun er ringe kendskab til handelsforanstaltningerne i hele regionen. De respondenter, der havde kendskab til handelsforanstaltningerne, eller som blev gjort opmærksomme på dem, mener for det meste, at fordelene heraf vil kunne mærkes på længere eller lang sigt. Respondenterne havde endvidere søgt at få flere oplysninger om udviklingen af markedet i EU, hovedsageligt fra statslige kilder, som kunne give få eller slet ingen oplysninger herom, men også fra de enkelte EU-lande og fra Europa-Kommissionen. Det var problemer med hensyn til levering (dårlig eller forældet produktteknologi, ringe kvalitetskontrol, mangel på eksportfinansiering og dårlig emballering og markedsføring), der i langt overvejende grad blev anført som den væsentlige hindring for, at eksporten kunne udvikles. Det er forbedringer på disse områder, der anses for at være de vigtigste faktorer, hvis der skal ske en stigning i eksporten fra Vestbalkan.

Konklusion

Handelsforanstaltningerne har været med til at skabe et eksportfremmende miljø. De støtter ikke i sig selv udviklingen af et bredt og konkurrencedygtigt eksportgrundlag, som der er behov for, hvis fordelene ved de forhåndenværende væsentlige præferencer skal kunne udnyttes fuldt ud. Landenes eksportpotentiale kan kun nås, hvis man fortsætter med reformerne inden for en bred vifte af politikområder og derved skaber grundlag for en stigning i investeringer generelt og i udenlandsk direkte investering specielt. Udenlandsk direkte investering indebærer overførsel af teknologi og knowhow, som har en positiv indvirkning på produktiviteten, hvilket på lang sigt vil kunne føre til en stigning i produktions- og eksportkapaciteten og til skabelse af beskæftigelsesmuligheder. Investorer og større udenlandsk direkte investering vil i det lange løb blive tiltrukket af politisk stabile og reformorienterede steder, hvor retsstaten fungerer, domstolene anses for at være retfærdige, hvor der er held med at bekæmpe korrupion, og den grå økonomi bliver reduceret. For at kunne øge eksporten på kort sigt bliver landene nødt til at gøre de økonomiske operatører opmærksomme på potentialet i handelsforanstaltningerne, hjælpe dem med at etablere erhvervskontakter i EU, udvikle eksportfremmende aktiviteter og fortsat arbejde på at overholde EU's standarder og forskrifter.

⁴² European Journal of Political Economy Vol. 16 (2000), s. 807-827: Trade integration and the EU economic membership criteria.

⁴³ Ibid.

SAMMENDRAG AF LANDEBERETNINGERNE**ALBANIEN**

Reformerne i Albanien i de sidste tolv måneder har været begrænsede. Trods et vist fremskridt på specifikke områder er mange af henstillingerne, der var med i 2003-stabiliserings- og associeringsprocessen ikke blevet ordentligt gennemført.

Det politiske klima har hindret en forsvarlig gennemførelse af reformerne. Den skrøbelige politiske stabilitet, der blev opnået i 2002, er blevet afløst af spændinger mellem de større politiske partier og inden for det regerende socialistpart (SP) selv. Kampen om partiledelsen i SP har påvirket stabiliteten i regeringen. Med en regering, som i voksende grad er optaget af interne problemer, og en opposition, som vedvarende fører en obstruktionspolitik, har reformprogrammet fortsat lidt under forsinkelser. Som følge heraf er mange af de mangler, der er indkredset i 2001-rapporten fra Styringsgruppen på højt niveau og i 2002- og 2003-beretningerne om stabiliserings- og associeringsprocessen samt efterfølgende under den politiske dialog med de albanske myndigheder, ikke blevet afhjulpet. Lokalvalget den 12. oktober forløb efter en ny valglov. Der blev imidlertid konstateret alvorlige svagheder under valget, og de relevante internationale standarder blev ikke opfyldt. Den offentlige administrations evne til at indfri de albanske forpligtelser i henhold til stabiliserings- og associeringsaftalen er stadig et anliggende, der giver anledning til bekymring.

På det økonomiske område anslås BNP-væksten i faste priser i 2003 til 6 %, en stigning fra 4,7 % i 2002. Ved udgangen af 2003 var inflationen på 3,3 % på linje med regeringens mål. Privatiseringen af landets største bank, Sparekassen, er en bemærkelsesværdig præstation. Der er taget indledende skridt til at tackle spørgsmålet om ejerskab til jord. Bæredygtigheden på mellemlang sigt af den økonomiske vækst såvel som landets evne til at lempe fattigdommen bringes imidlertid i fare af den politiske usikkerhed og den ringe fokus på reform. Den albanske økonomi er fortsat i vid udstrækning uformel. Erhvervsklimaet er uegnet og byder kun på få incitamenter til at investere. Korrupktion, organiseret kriminalitet, mangelfuld retshåndhævelse og en ineffektiv administration udgør stadig en hindring for erhvervsaktivitet og retssikkerheden. Albanien har ikke været i stand til at indfri alle sine forpligtelser i forbindelse med tiltrædelsen af WTO, til trods for at landet har haft held til at indgå frihandelsaftaler med lande i regionen.

Regeringen mener stadig, at Albanien fremskridt med stabiliserings- og associeringsprocessen er en topprioritet. Dette er dog ikke altid blevet fulgt op af handling. Trods fremskridt under forhandlingerne om en stabiliserings- og associeringsaftale om teksten til den fremtidige aftale, er mange af de nødvendige reformer til at sikre, at aftalen kan fungere efter hensigten, ikke blevet gennemført. Retsstatsforholdene giver anledning til særlig bekymring. Blandt problemer i denne forbindelse kan nævnes bekæmpelse af organiseret kriminalitet og korrupktion og retssystemets funktion. Albanien fortjener ros for en række initiativer, som landet har truffet, hvoriblandt kan nævnes landets generelt konstruktive rolle i regionen, indsatsen for at bringe smugleri og menneskehandel over Adriaterhavet og Det Joniske Hav under kontrol og indgåelsen af en tilbagetagelsesaftale med Fællesskabet. Men resultaterne svarer ikke helt til forventningerne på centrale områder som organiseret kriminalitet, korrupktion, retssystemet og reform af den offentlige forvaltning. Eftersom Albanien ønsker at gøre fremskridt med sin tilnærmelse til EU, er det vigtigt, at det omgående

viser politisk vilje, beslutsomhed og evne til at angribe de centrale problemer, der er indkredset i denne beretning.

BOSNIEN-HERCEGOVINA

De 16 prioriterede reformer, der er omtalt i forundersøgelsen, relaterer til Bosnien-Hercegovinas aktuelle politiske situation, til landets økonomiske udsigter og dets fremskridt med opfyldelsen af de tekniske krav inden for stabiliserings- og associeringsprocessen.

Med hensyn til dem, der vedrører den politiske situation, har fremskridtene været beskedne. Regeringen på statsniveau er fortsat underudviklet, medens spændingerne mellem staten og enhederne stadig påvirker arbejdsgangen i og reformen af regeringen. Reformen af den offentlige administration er først lige begyndt. Der er registreret begrænset fremskridt siden udgangen af 2003 med hensyn til overholdelse af menneskerettighedsbestemmelser og betingelserne i forbindelse med Den Internationale Krigsforbryderdomstol for det tidligere Jugoslavien (ICTY). Men forundersøgelsen antyder, at en ny reformdynamik er på vej frem i Bosnien-Hercegovinas politiske liv. Der kræves en yderligere støt reformindsats for at gøre dette til en realitet og sikre, at det arbejde, der er gjort med opbygningen af staten, ikke forspildes.

Forundersøgelsen peger endvidere på, at økonomisk vækst sammen med en mindselse af ødsle udgifter vil kunne skaffe ressourcerne til den institutionelle reform, som Bosnien-Hercegovina har brug for. Bosnien-Hercegovina står over for vældige økonomiske udfordringer. I takt med, at den internationale bistand reduceres, må private investeringer blive drivkraften bag væksten. Regeringen vil dog skulle gøre sit ved at skabe et gunstigt grundlag for investeringer og foretagsomhed og ved effektivt at forvalte de midler, den har til rådighed. Af denne grund nævnes det i forundersøgelsen, at vedtagelse og gennemførelse af en budgetlov på statsniveau, bogføring af indtægter til de offentlige myndigheder og gennemførelse af loven om statistikker er foranstaltninger, som vil kunne realiseres i 2004. På budgetområdet er der gjort visse fremskridt, men det er bekymringsværdigt, at det er så vanskeligt at skaffe pålidelige statistikker, som er grundlaget for al effektiv politikudformning. Tiltagene på kort sigt som omhandlet i forundersøgelsen vil skulle realiseres ved videre afgørende strukturreformer, hvis Bosnien-Hercegovina skal kunne undgå yderligere økonomisk nød.

Med hensyn til opfyldelse af de tekniske krav i stabiliserings- og associeringsprocessen gælder vurderingen i forundersøgelsen stadig, nemlig at der på visse områder kan ventes periodisk fremgang, men at der også er områder, hvor de grundlæggende reformer endnu ikke er blevet fuldendt, eller i visse tilfælde end ikke påbegyndt. Nylig succes på områder som Ministerrådets godkendelse af en handlingsplan vedrørende anliggender, som var fremhævet i forundersøgelsen, de første domsfældelser i Bosnien-Hercegovina for menneskehandel og de indledende skridt til at oprette en myndighed, der tager sig af indirekte beskatning, overskygges således af fiasko på andre områder. Intet anliggende med berøring til denne afdeling er endnu blevet fuldt ud realiseret. Desuden er det bekymringsværdigt, at på alt for mange områder, hvor der er sket fremskridt, kan dette alene tilskrives internationalt pres.

EU vil på sin side sætte alle disponible midler ind på at støtte reformerne i Bosnien-Hercegovina lige fra teknisk og finansiel støtte til at opfylde standarderne i EU-retten til vejledning fra EU's særlige repræsentant og aktioner inden for rammerne af den europæiske sikkerheds- og forsvarspolitik (ESFP) for at sikre et stabilt reformklima. Så snart Europa-Kommissionen har fastslået, at der er sket væsentlige fremskridt med opfyldelsen af de 16 krav, der er omhandlet i forundersøgelsen, vil den træffe afgørelse om at henstille, at Rådet

træffer afgørelse om at indlede forhandlinger om en stabiliserings- og associeringsaftale. Hvis fremskridtet på den anden side er utilstrækkeligt, vil Kommissionen ikke kunne anbefale, at der indledes forhandlinger om en stabiliserings- og associeringsaftale. Kun Bosnien-Hercegovina kan garantere, at det sker. Hvis Bosnien-Hercegovina er i stand til at tackle de 16 prioriteter i 2004, vil det kunne befordre en dynamik, der til dels er sat i gang med forundersøgelsen, og skabe tillid til både hjemme og i udlandet, at det er i stand til at gennemføre en endnu bredere og mere krævende reformdagsorden.

DEN TIDLIGERE JUGOSLAVISKE REPUBLIK MAKEDONIEN

Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien har trods en vanskelig budgetsituation og problematiske økonomiske omstændigheder gjort fremskridt i 2003 med stabiliserings- og associeringsprocessen. På mange områder er reformerne stadig i deres vorden og vil med en yderligere indsats skulle omsættes i konkrete forandringer og give det forventede udbytte.

Den politiske situation er forblevet generelt stabil og bygger på den proces, som blev indledt i Ohrid i 2001, og som stadig er af største betydning for udviklingen af Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien som en enhedsstat og en multietnisk stat. Verdenssamfundets støtte med i særdeleshed den EU-ledede militæroperation "*Concordia*" og den nye politimission "*Proxima*" har været afgørende i den gradvise stabiliseringsproces. En befæstelse af stabiliteten forudsætter en vedvarende indsats fra regeringens side til at gennemføre rammeaftalen i sin helhed og til at styrke retsstaten, samt at alle befolkningens forskellige komponenter udviser engagement og ansvarssans. Forarbejdet til decentraliseringsprocessen vil skulle fremskyndes og udvides.

Der ligger stadig større udfordringer forude med f.eks. decentralisering, god forvaltningsskik, reform af sikkerhedsvæsenet og retsstaten. Reformerne forudsætter også en styrkelse af den administrative kapacitet, som kan opnås ved at omdanne den offentlige administration til en moderne og ansvarlig offentlig tjeneste. Hvis landet holder sig på sporet i opgaven med at imødegå disse udfordringer, vil det gradvis kunne skifte fokus fra stabilisering til associering.

Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien har haft held til at opretholde et stabilt makroøkonomisk klima og har tiltrådt Verdenshandelsorganisationen. Men den økonomiske situation er i stigende grad en udfordring for en vellykket omstilling af landet som følge af bl.a. alvorlige svagheder i den måde, den fungerer på, konkurrenceevnen og håndhævelsen af ejendomsrettigheder. Udenlandsk direkte investering er yderst begrænset, og en væsentlig stigning kan kun forventes, hvis den institutionelle og politiske stabilitet løbende forbedres, og der gøres fremskridt med reformerne. Det vil også være afgørende, at der gøres virkelige fremskridt med etablering af retsstatsforhold.

Stabiliserings- og associeringsprocessen bakkes op af alle politiske partier, og der er gjort en indsats for, at den skal danne ramme for regeringens virksomhed. Et bevis på vilje til en videre udvikling skal ses i en national handlingsplan til opfølgning af henstillingerne fra sidste års beretning. Der er behov for en yderligere indsats og flere ressourcer til at støtte reformen. Samarbejdet mellem EU og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien vil blive udvidet, når stabiliserings- og associeringsaftalen træder i kraft. Det europæiske partnerskab, som EU vil forelægge, vil kunne hjælpe til at fokusere indsatsen på fremskridt med reformdagsordenen.

SERBIEN OG MONTENEGRO

De fremskridt, der er gjort i Serbien og Montenegro siden sidste års beretning, er uensartede. Vedtagelsen af forfatningscharteret var et skridt i den rigtigt retning, men implementeringen heraf er endnu ikke færdig. Der er fortsat uenighed om fortolkning og gennemførelse af de nye forfatningsordninger, og det er en afspejling af, at der mangler generel konsensus om statsunionens fremtid. Denne mangel på konsensus er med til at svække de fælles institutioner og politikker, som er afgørende for videreførelse af de politiske og økonomiske reformer og for udvikling af Serbien og Montenegros forbindelser med EU. De forfatningsmæssige problemer og langvarige partipolitiske uenigheder i begge republikker har været med til at sænke tempoet i reformerne inden for mange nøgleområder.

De republikanske institutioner optrådte som robuste og stabile efter mordet på den serbiske premierminister Djindjic. Den efterfølgende undtagelsestilstand var til stor hjælp for den serbiske regering i bekæmpelsen af den umiddelbare trussel fra organiseret kriminalitet, men den var til skade for respekten for menneskerettigheder og for retsstaten.

De fremskridt, der er gjort med politiske reformer, har varieret inden for forskellige områder: vedholdende fremskridt på området mindretals rettigheder og regionalt samarbejde; langsommere reform af politi og retsvæsen i forhold til, hvad man havde håbet. Der er gjort bestræbelser på at tage fat på fortidens arv, men dette er fortsat en fremtrædende udfordring. Serbien og Montenegro mangler stadig at opfylde deres internationale forpligtelser med hensyn til samarbejdet med Den Internationale Krigsforbryderdomstol for det tidligere Jugoslavien (ICTY).

Den økonomiske stabilitet er bevaret. Men tempoet i strukturreformerne er gået betydeligt ned, hovedsageligt som følge af den politiske uenighed, som har gjort det vanskeligt for institutionerne at fungere.

Der er gjort visse fremskridt med den europæiske reformdagsorden inden for rammerne af stabiliserings- og associeringsprocessen (SAP). For at sætte mere fart i reformprocessen og yderligere uddybe de af EU tilrådede reformer blev der i juli 2003 på Kommissionens forslag etableret en løbende dialog, som skulle bygge videre på det arbejde, der var gjort på møder i den tidligere rådgivende task force. anbefalingerne herfra tjener som retningslinjer og som benchmarks for reformerne.

Efter vedtagelsen i august 2003 af forfatningscharteret og af handlingsplanen for det indre marked og handel besluttede Kommissionen i september 2003 at påbegynde rapporten om forundersøgelsen af stabiliserings- og associeringsaftalen. Undersøgelsesrapporten ser på, om der er mulighed for at indlede forhandlinger om stabiliserings- og associeringsaftalen på grundlag af en række kriterier: graden af overensstemmelse med SAP's politiske og økonomiske betingelser, statsunionens funktionsmåde, eksistensen af en fælles handelspolitik og et fælles marked, fremskridt med sektorreformer og med de institutioner på statsniveau, der er nødvendige for, at en stabiliserings- og associeringsaftale kan implementeres.

Undersøgelsesrapporten blev udsat, så myndighederne kunne få mere tid til at behandle de resterende nøgleemner, herunder især politiske betingelser, forfatningsspørgsmål og handlingsplanen.

KOSOVO⁴⁴

FN's afgørende beslutning om at håndhæve standarderne for Kosovo og iværksættelsen – om end med vanskeligheder – af dialogen mellem Pristina og Beograd om emner af fælles interesse var de vigtigste ting, der var sket i indberetningsperioden.

Netop da den direkte dialog mellem Pristina og Beograd så ud til endelig at komme på rette spor, og implementeringsplanen for Kosovo-standarderne var lige ved at være færdig, kom de etnisk motiverede voldelige begivenheder i marts 2004, hvilket var et alvorligt tilbageslag for etableringen af et sikkert, demokratisk og multietnisk Kosovo.

I løbet af indberetningsperioden begyndte de midlertidige selvstyreinstitutioner (PISG) og den offentlige administration at fungere bedre, men der må stadig tages hårdt fat om svaghederne. Overførslen af beføjelser fra FN's overgangsadministration i Kosovo (UNMIK) til PISG blev afsluttet inden udgangen af 2003. Nu må PISG i gang med at benytte de overførte beføjelser fuldt ud, så de tager større ansvar for reformerne og implementeringen heraf, som i sidste instans falder ind under UNMIK, der desuden beholder de reservede beføjelser. De seneste, uheldige reaktioner fra PISG på begivenhederne i marts 2004 giver anledning til alvorlig bekymring. Retsstaten må styrkes, især med hensyn til en effektiv gennemførelse og håndhævelse af lovgivningen.

Der er gjort visse bestræbelser, især i anden halvdel af 2003, men på grund af ugunstige socioøkonomiske forhold og en forværret sikkerhedssituation var det vanskeligt og uholdbart, at få de mange fordrevne personer til at vende tilbage til Kosovo. De voldelige begivenheder i marts 2004 har ført til tvungen fordrivelse af medlemmer af minoritetsamfund og har forværret sikkerhedsklimaet, hvilket har haft meget negative følger for tilbagevenden i det hele taget.

Selv om der er sket visse forbedringer, giver den økonomiske situation fortsat anledning til bekymring: Kosovos økonomi er stadig dybt afhængig af udenlandsk hjælp og pengeoverførsler og er langt fra levedygtig. Arbejdsløsheden er høj og vil sandsynligvis stige, hvilket kan give næring til social og politisk uro. Privatiseringen af samfundsejede virksomheder og omstruktureringen af offentlige forsyningsværker har ikke været tilfredsstillende. Forvaltningen af de offentlige finanser skal være mere effektiv og mere gennemskuelig.

I indberetningsperioden er der gjort fremskridt med hensyn til at fastlægge Kosovos europæiske perspektiv takket være implementeringen af stabiliserings- og associeringsprocessens kontrolmekanisme (STM). Kommissionen har givet myndighederne i Kosovo politisk rådgivning inden for en række sektorer for at støtte reformer, der er forenelige med EU. Samtidig understøtter og styrker STM-processen det arbejde, der gøres med hensyn til standarderne for Kosovo.

Det europæiske perspektiv betyder, at befolkningen i Kosovo vil kunne nyde godt af den fred og fremgang, som den europæiske integration har skabt på næsten hele kontinentet på en fri og demokratisk måde. For at nå dertil må Kosovo være fast forankret i stabiliserings- og associeringsprocessen. Men begivenhederne i marts 2004 viser, at befolkningen i Kosovo og PISG må engagere sig alvorligt i processen.

⁴⁴ Som fastlagt ved FN's Sikkerhedsråds resolution 1244.